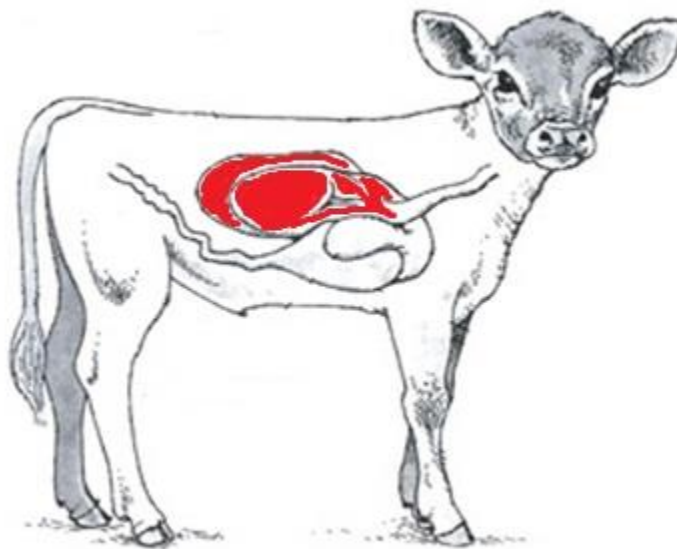

Czy kwasica żwacza jest problemem w odchowcie cieląt?

Paweł Górka

Katedra Żywienia, Biotechnologii Zwierząt i Rybactwa
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

pawel.gorka@urk.edu.pl

Plan prezentacji

---

1. Specyfika żywienia cieląt
2. Odczyn w zwaczu cieląt
3. Negatywne efekty podostrej kwasicy zwacza u cieląt
4. Zapobieganie podostrej kwasicy zwacza u cieląt
5. Ostra kwasica zwacza u cieląt
6. Podsumowanie

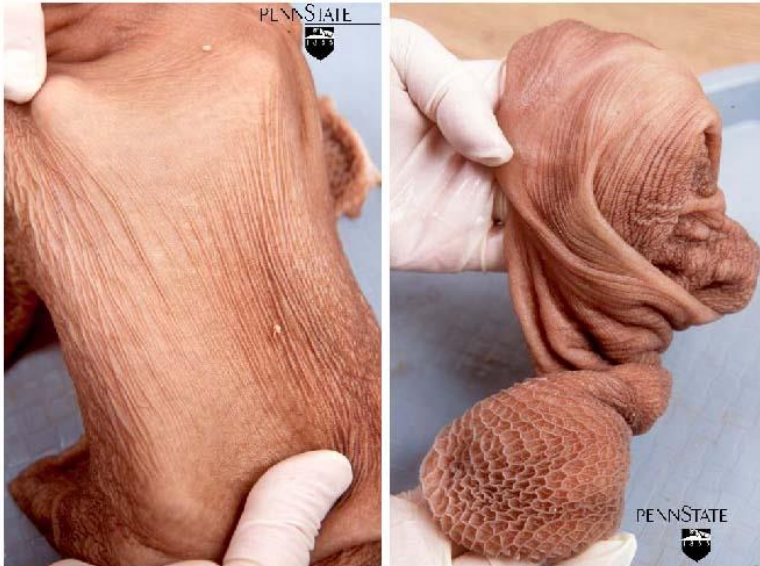
1. Specyfika żywienia cieląt

Specyfika żywienia cieląt

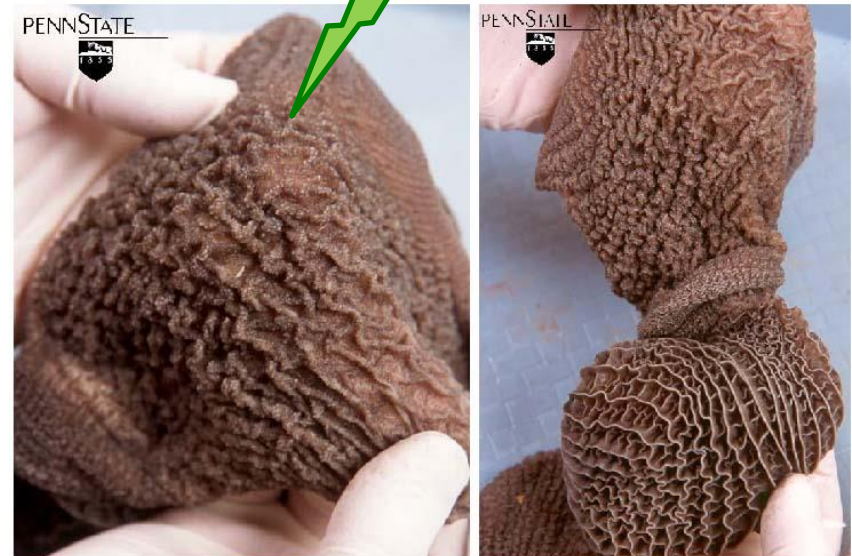

Specyfika żywienia cieląt

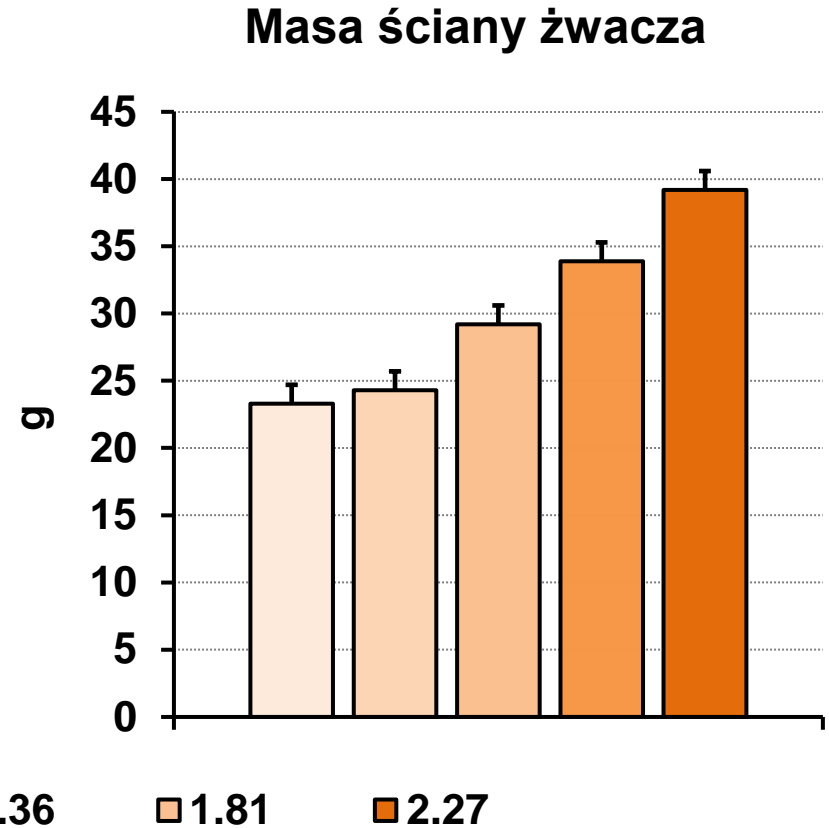
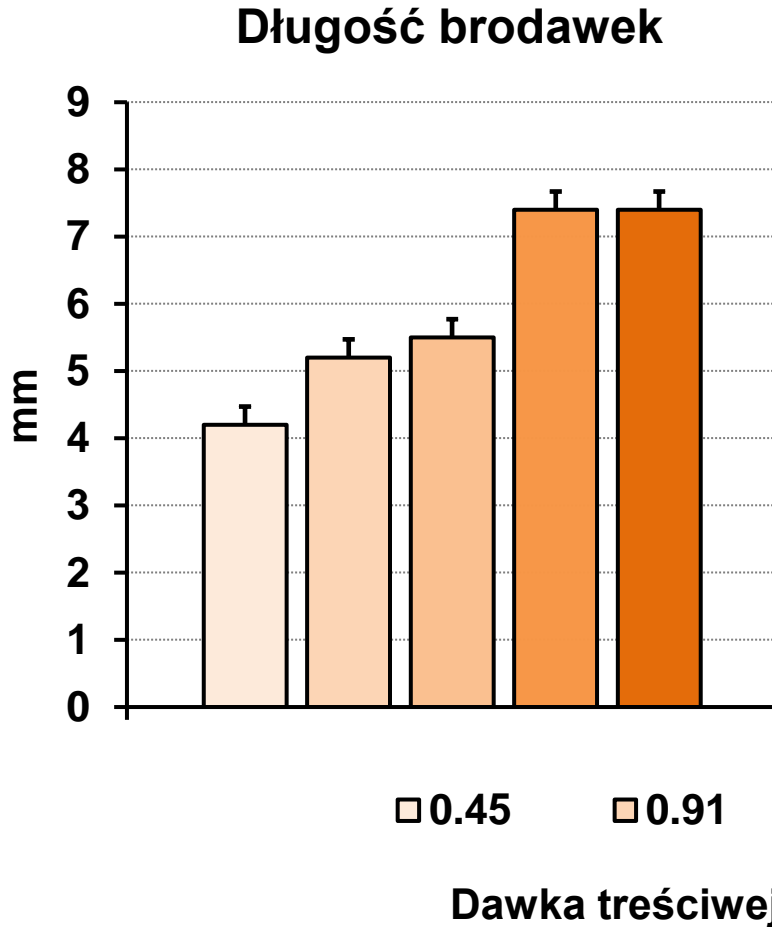
Mleko i siano

Pasze treściwe
Stymulacja rozwoju nabłonka żwacza

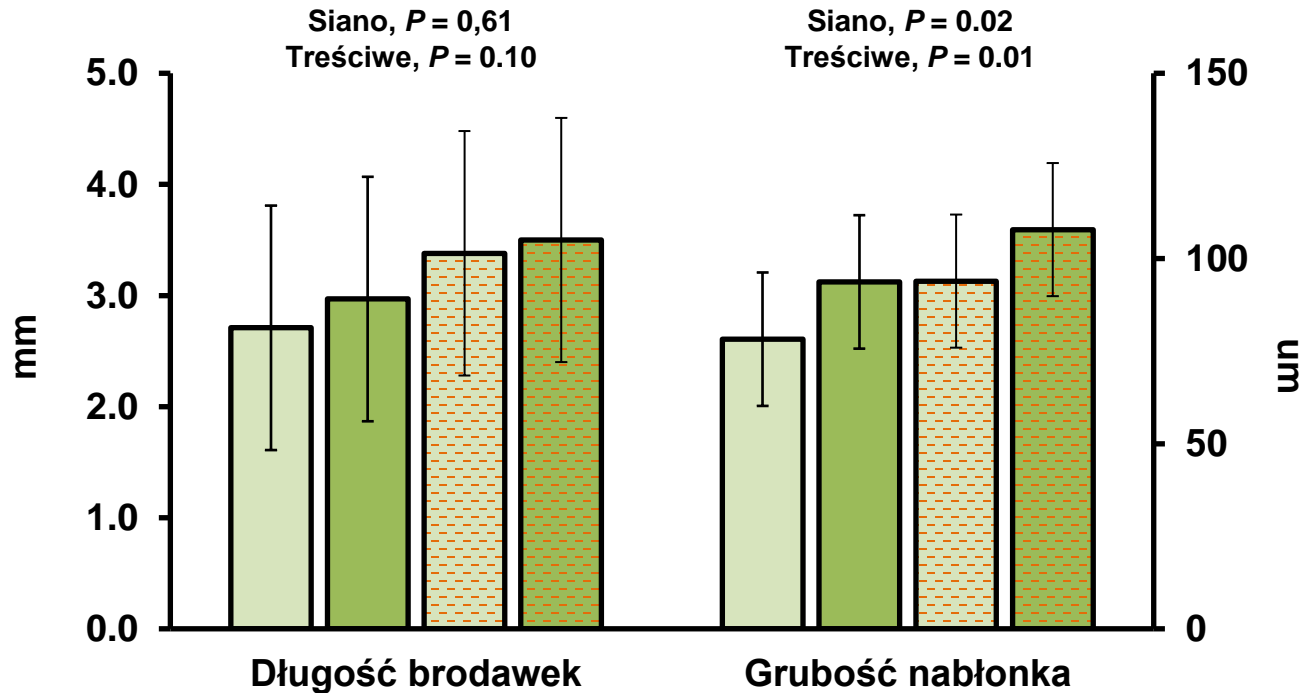

Mleko i ziarno

Skład dawki a rozwój brodawek

Skład dawki a rozwój brodawek

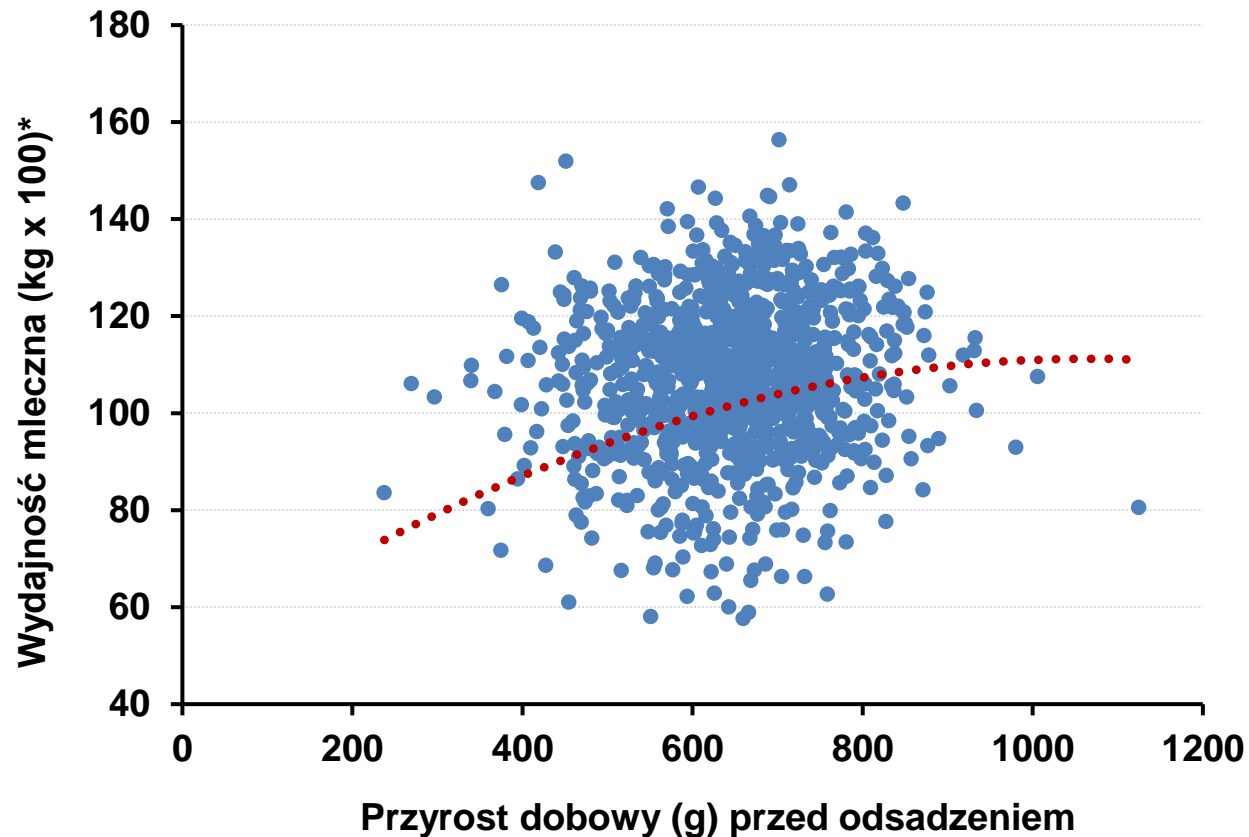

■ 100% słabe siano
■ 30% słabe siano + 70% treściwe

■ 100% bardzo dobre siano
■ 30% bardzo dobre siano + 70% treściwe

Przyrosty a wydajność mleczna

Efekty odchowu a przyszła wydajność

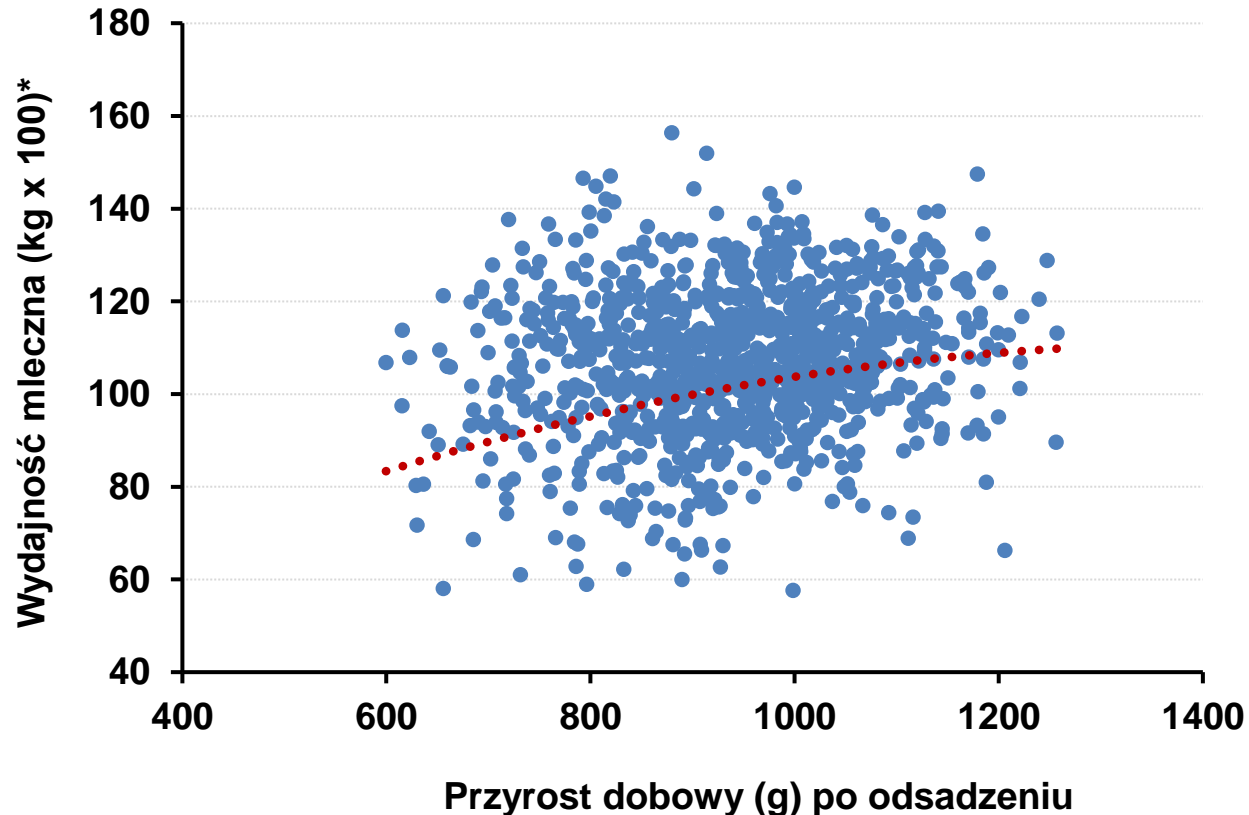
Analiza wyników 21 doświadczeń

- ▶ Zwiększenie pobrania preparatu o 100 g/dzień = **66,2 kg mleka** więcej w 1 laktacji
- ▶ Pobranie starteru większe o 100 g/dzień = 50,4 kg mleka mniej w 1 laktacji
- ▶ Pobranie suchej masy (mleko + starter) większe o 100 g/dzień = **128-138 kg mleka** więcej w 1 laktacji
- ▶ Przyrosty większe o 100 g/dzień = 130 kg mleka więcej w 1 laktacji

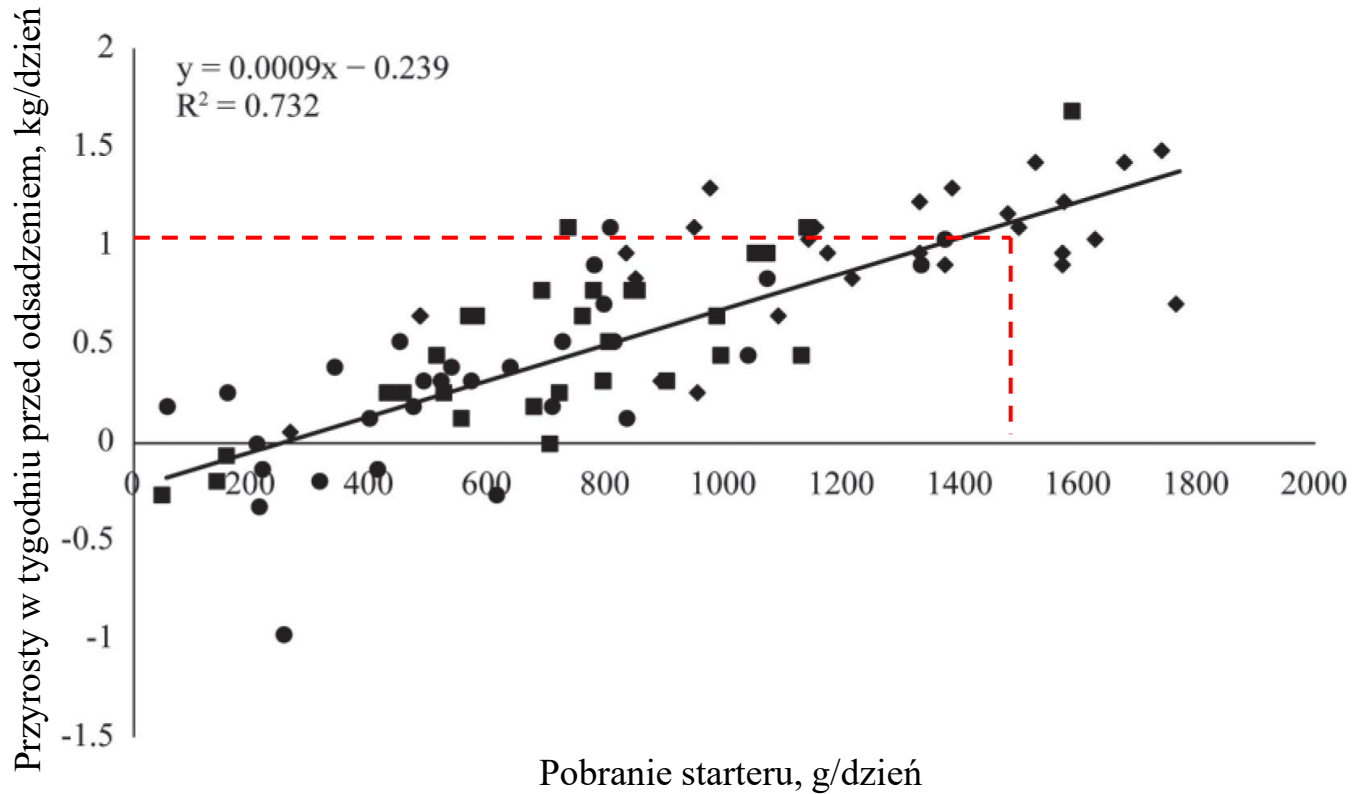

Przyrosty a wydajność mleczna

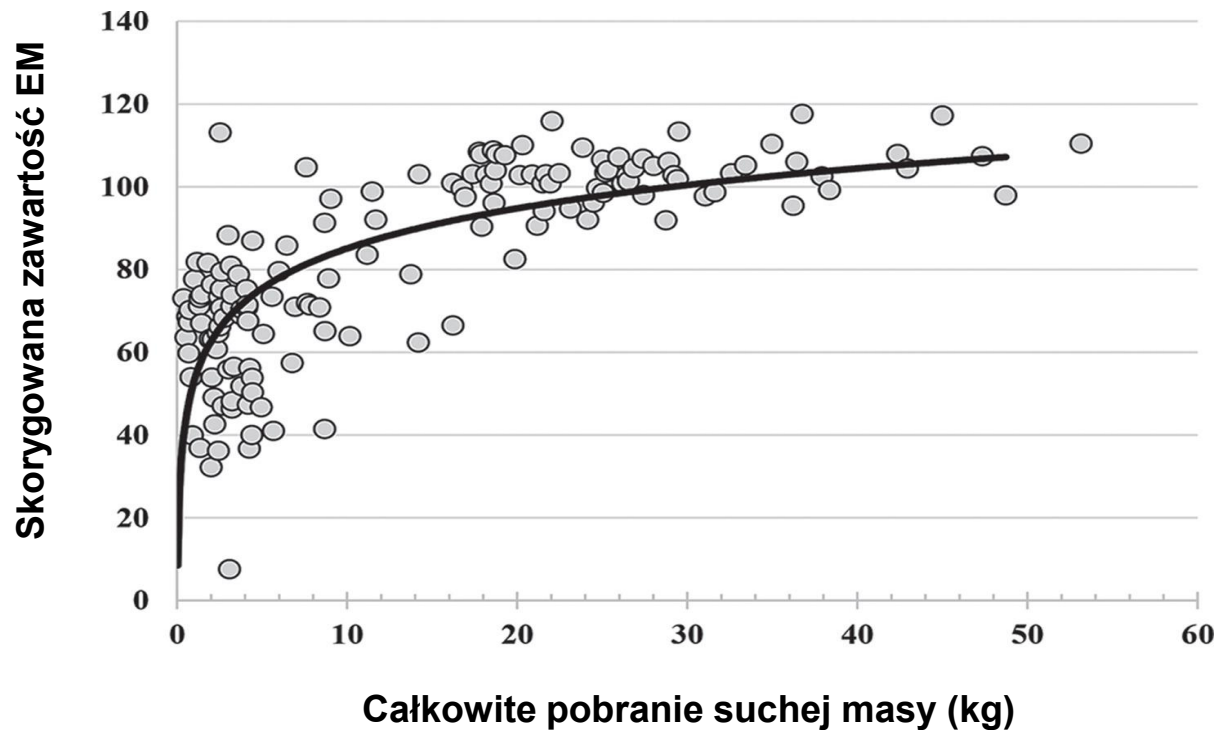
Specyfika żywienia cieląt

**Aby po odsadzeniu utrzymać przyrosty wynoszące 1 kg/dzień
cielę musi pobierać min. 1,5 kg paszy starterowej/dzień !!!**

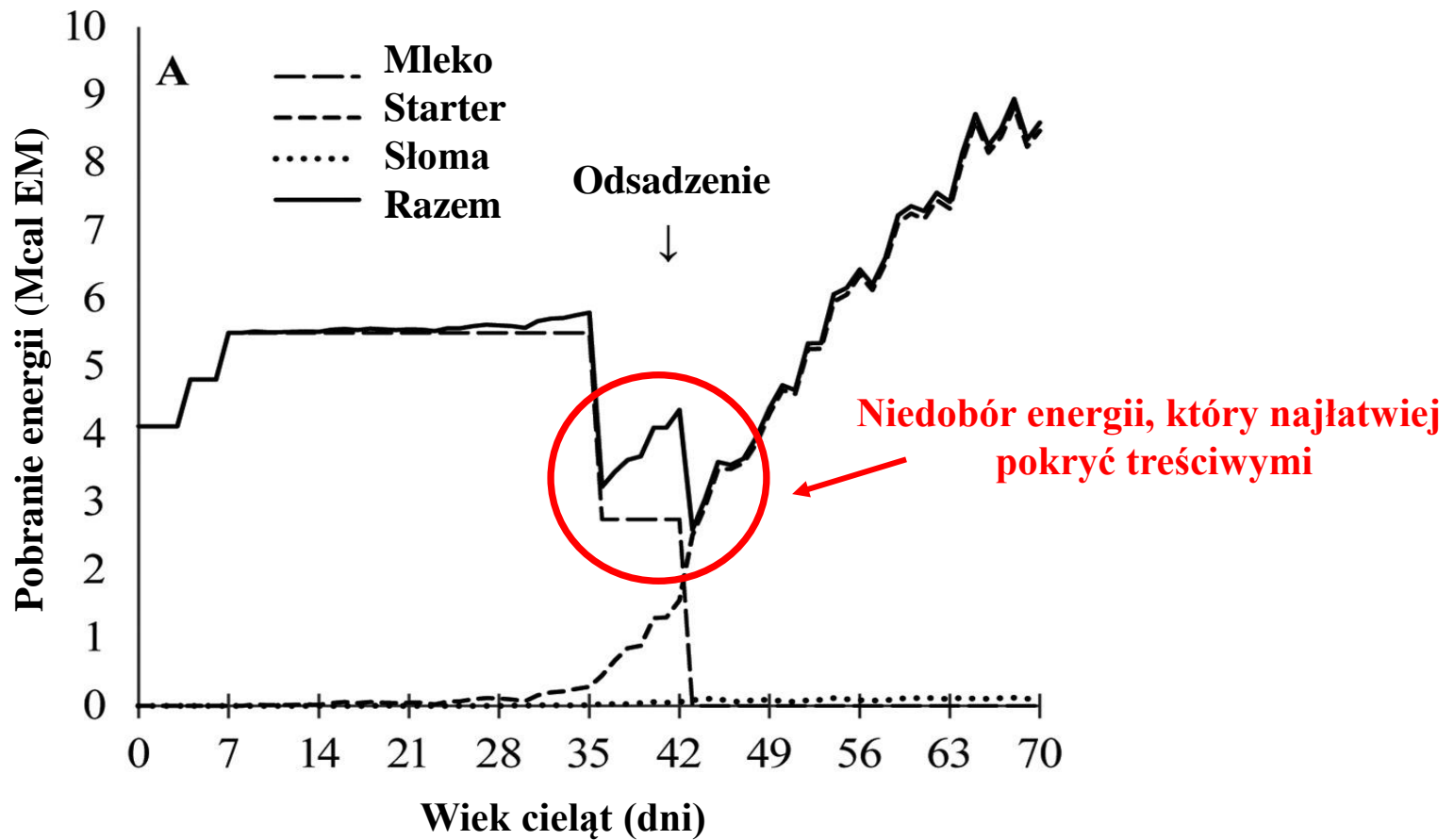
Pobranie starteru przed odsadzeniem

Wpływ na efektywność wykorzystania paszy

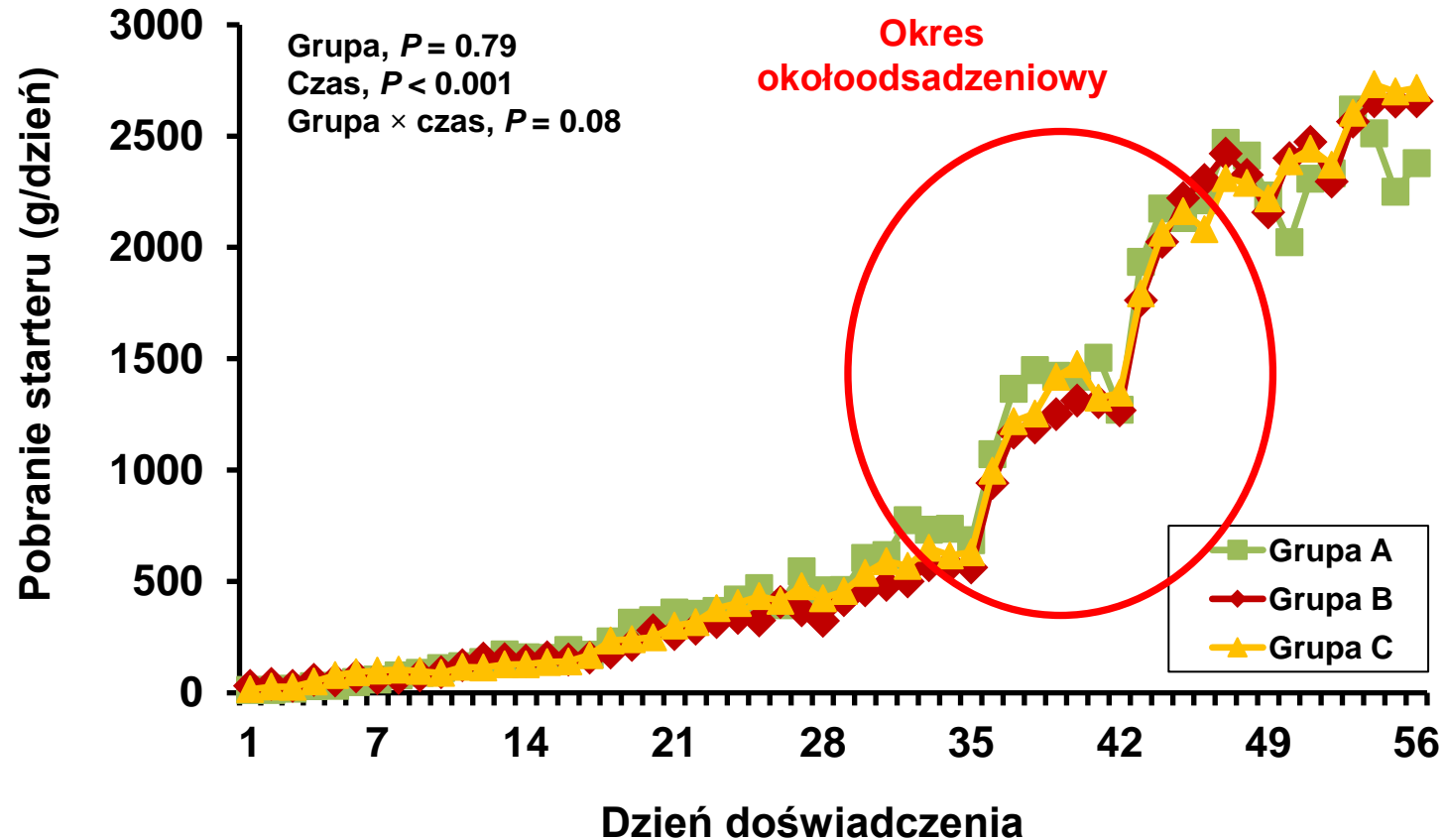

Cielę powinno pobrać przed odsadzeniem 30 kg paszy starterowej aby ją wykorzystywać efektywnie

Specyfika żywienia cieląt

Specyfika żywienia cieląt

Specyfika żywienia cieląt

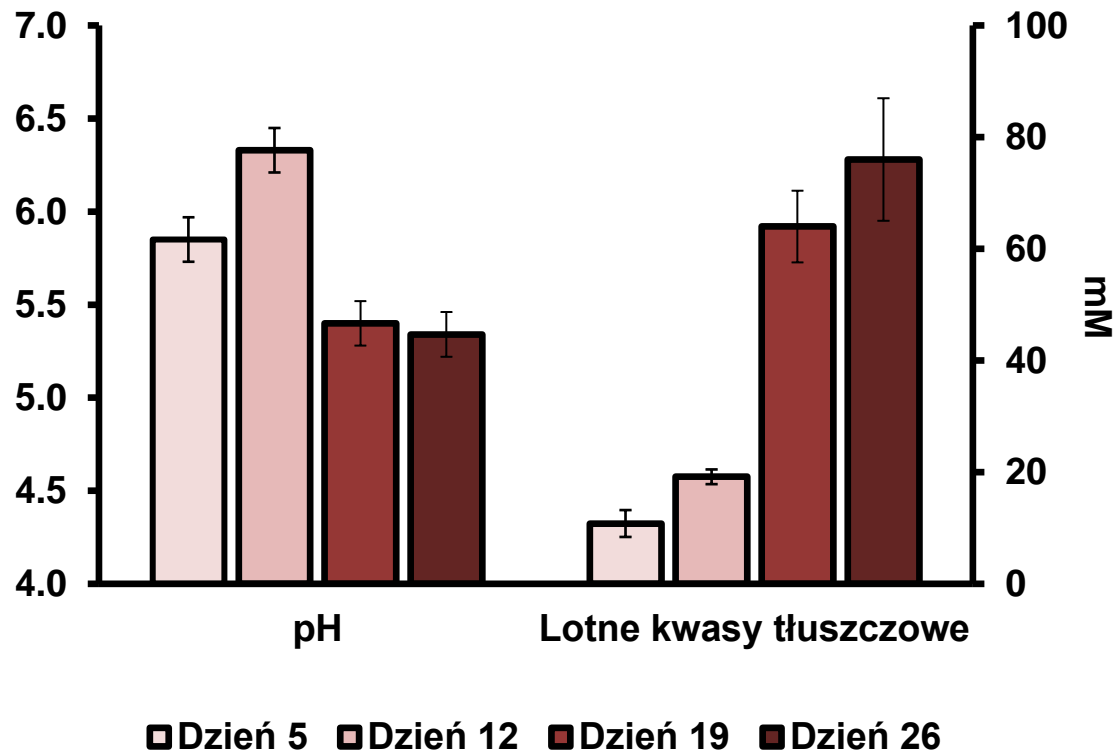

**Nadmierne pobranie pasz
treściwych uznaje się za główny czynnik
predysponujący przeżuwacze
do podostrej lub ostrej kwasicy żwacza**

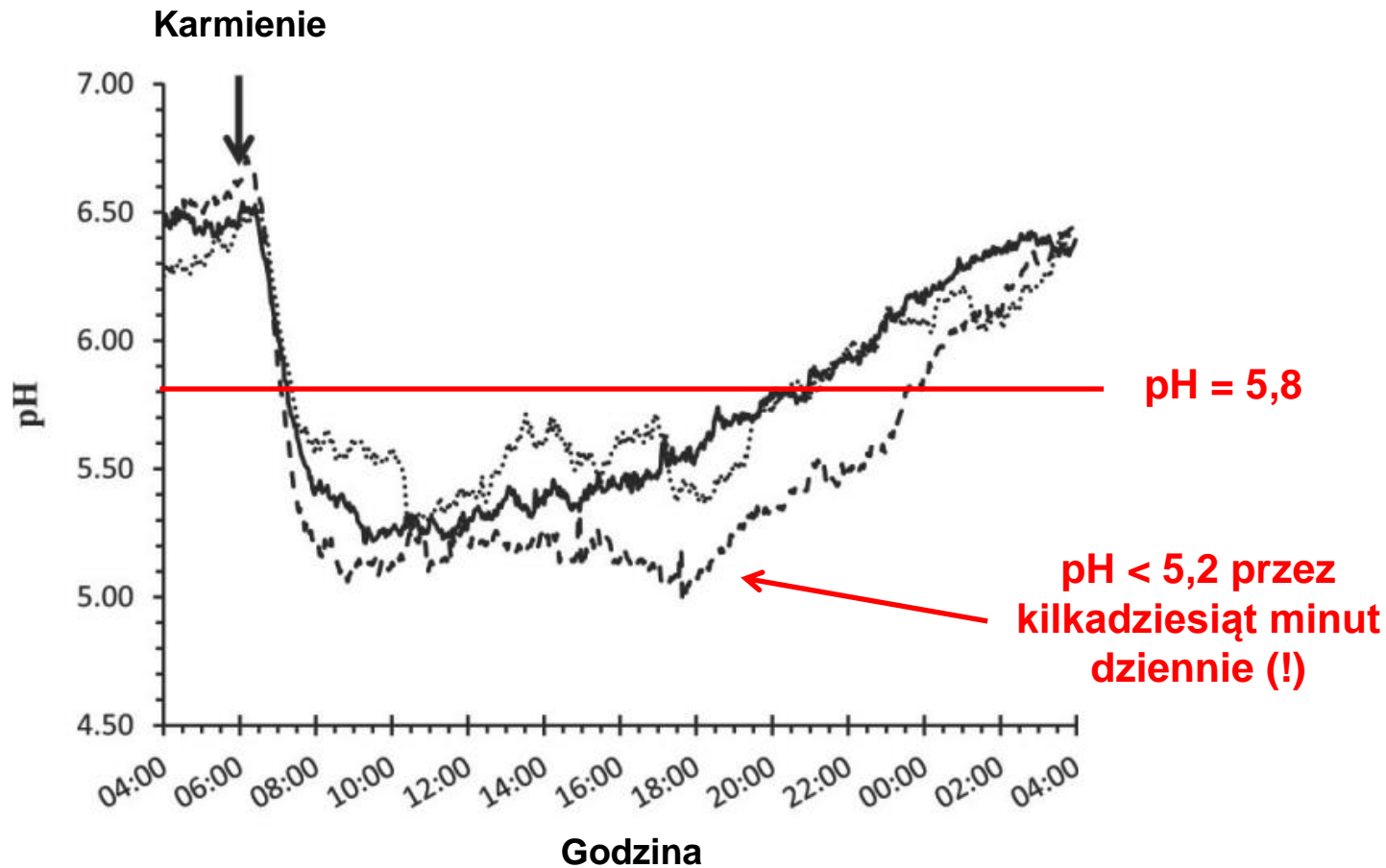
2. Odczyn w zwaczu cieląt

Odczyn płynu żwacza cieląt

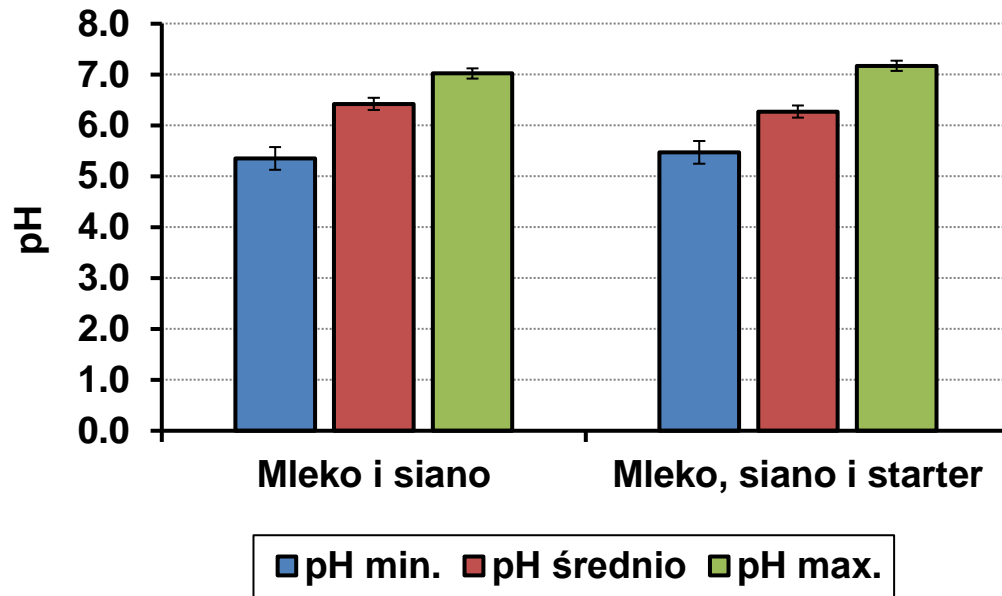

Odczyn płynu żwacza cieląt

Problem kwasicy u cieląt

Odczyn płynu żwacza cieląt

vs.

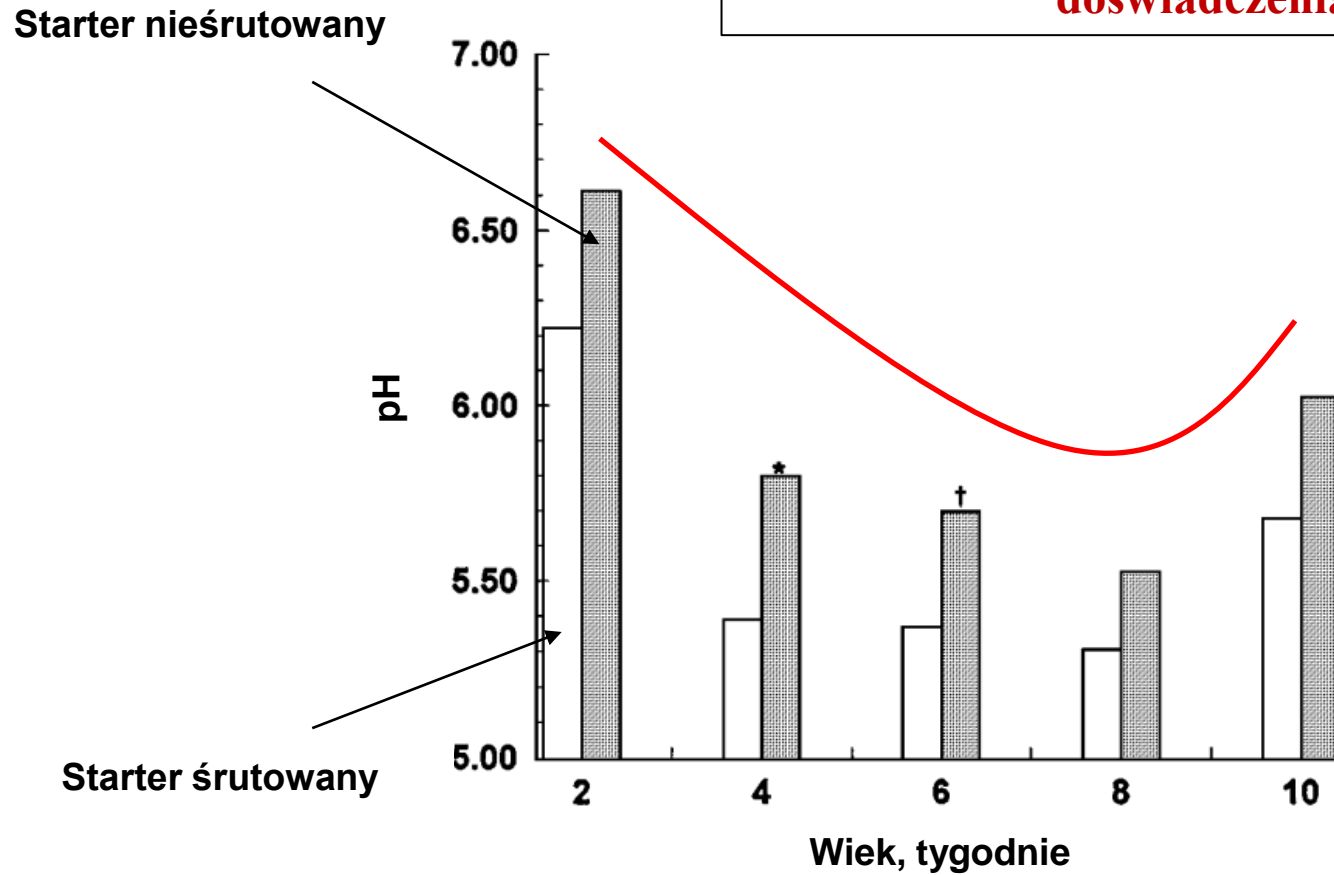

Żywienie izoenergetyczne cieląt:

- Grupa „siano”: 1443 g preparatu i 229 g siana/dzień w okresie pomiaru
- Grupa „starter”: 750 g preparatu, 344 g siana i 759 g starteru/dzień w okresie pomiaru

Odczyn płynu żwacza cieląt

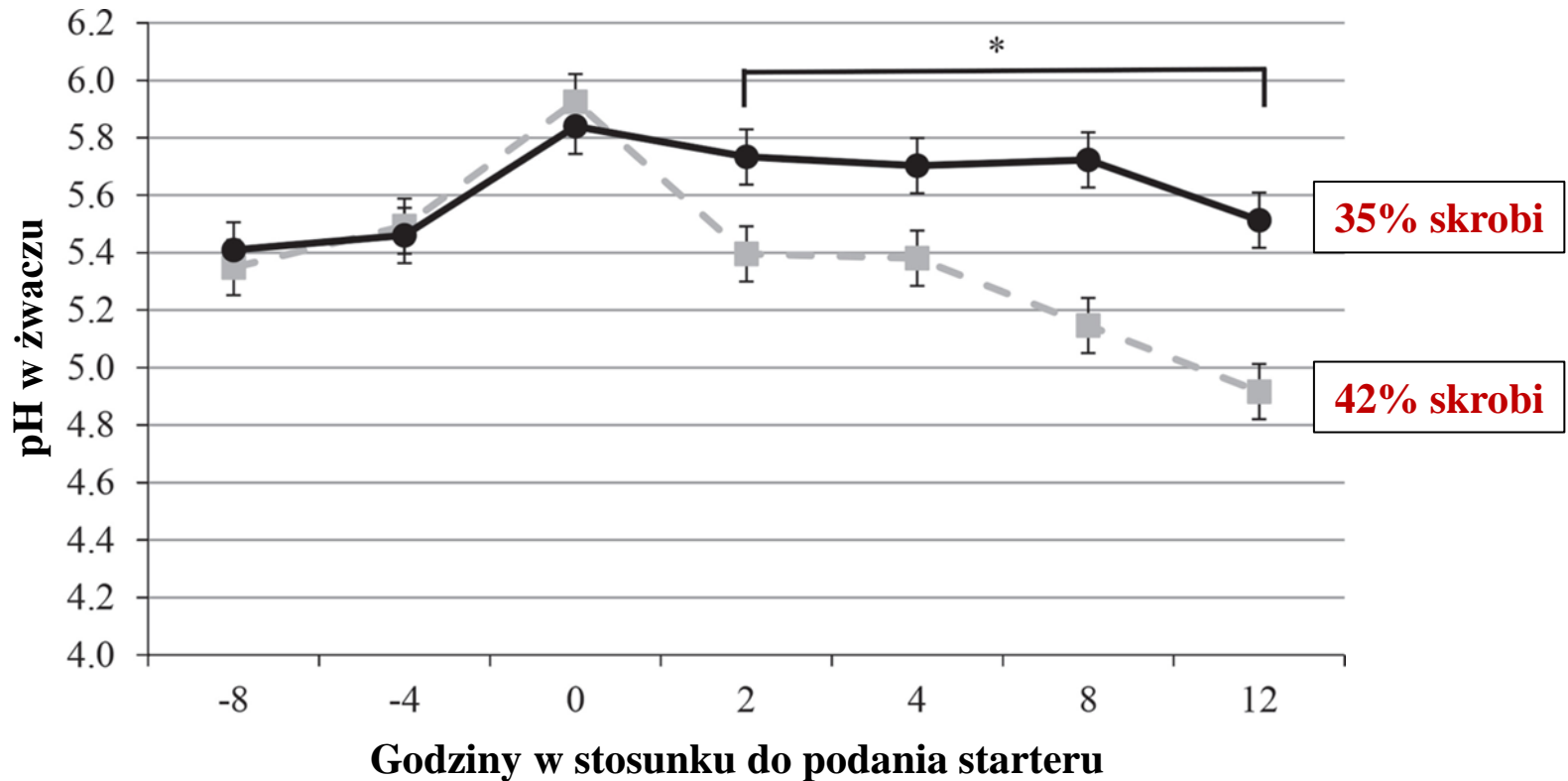
Obserwacja powtarzalna w kilku niezależnych doświadczeniach

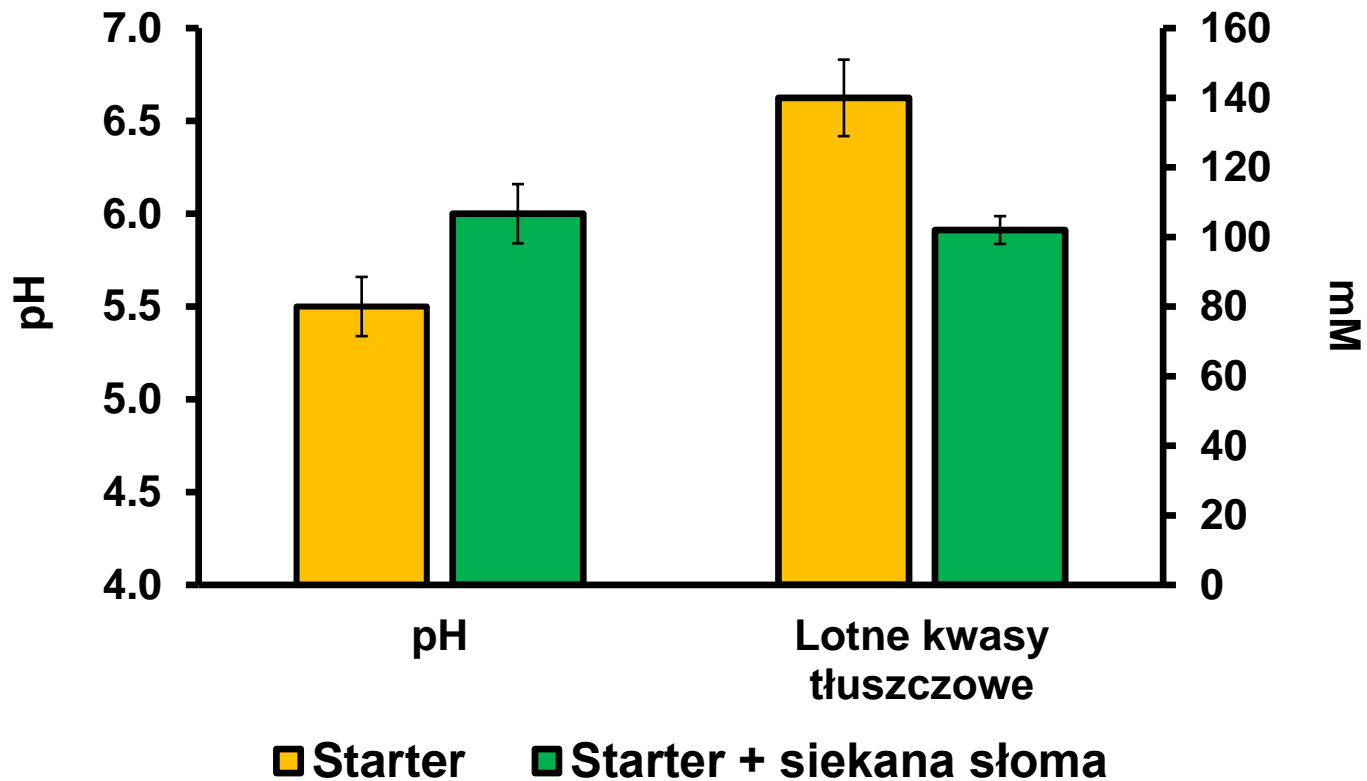
Czy niskie pH w żwaczu cieląt jest czymś normalnym?

Odczyn płynu żwacza cieląt

Odczyn płynu żwacza cieląt

Siekana słoma owsiana (≈ 2 cm)
Pobranie ≈ 150 g/dzień

**pH płynu żwacza cieląt jest niskie
lub bardzo niskie (< 5,5)**

**Pomimo braku jednoznacznej definicji, pH płynu
żwacza poniżej 5,6 przez 3 h lub poniżej 5,8 przez
5-6 h uznaje się za podostrą kwasicę żwacza**

Podostra kwasica u cieląt

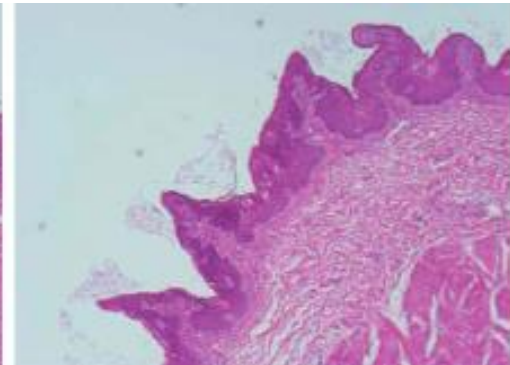
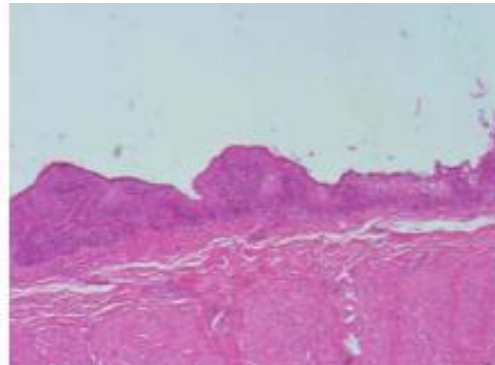
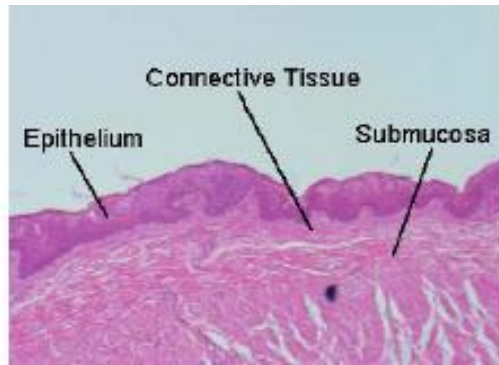
Odczyn płynu żwacza cieląt

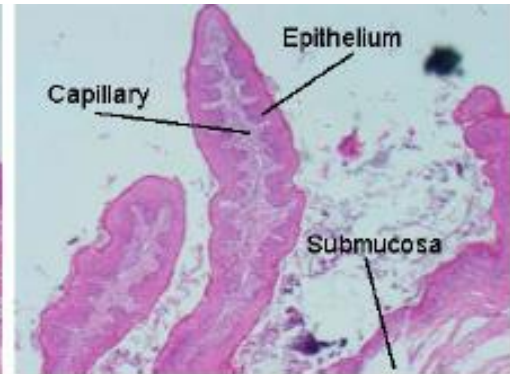
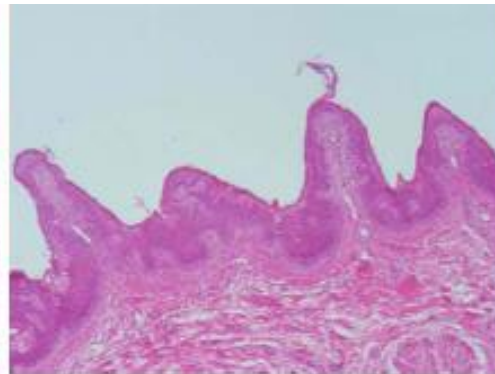
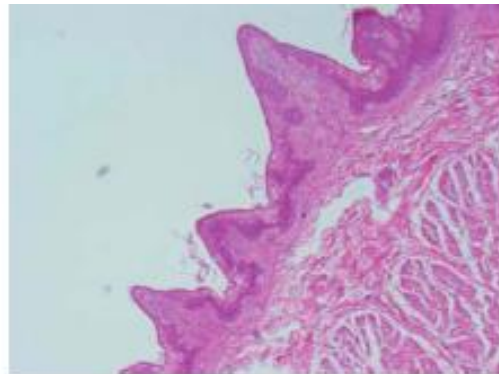
Zależy od:

- Efektywność wchłaniania lotnych kwasów tłuszczowych (usuwanie H^+ ze żwacza)
- Produkcja śliny (buforowanie płynu żwacza)
- Pasaż treści pokarmowej do dalszych odcinków przewodu pokarmowego (usuwanie H^+ ze żwacza)

Rozwój brodawek żwaczowych

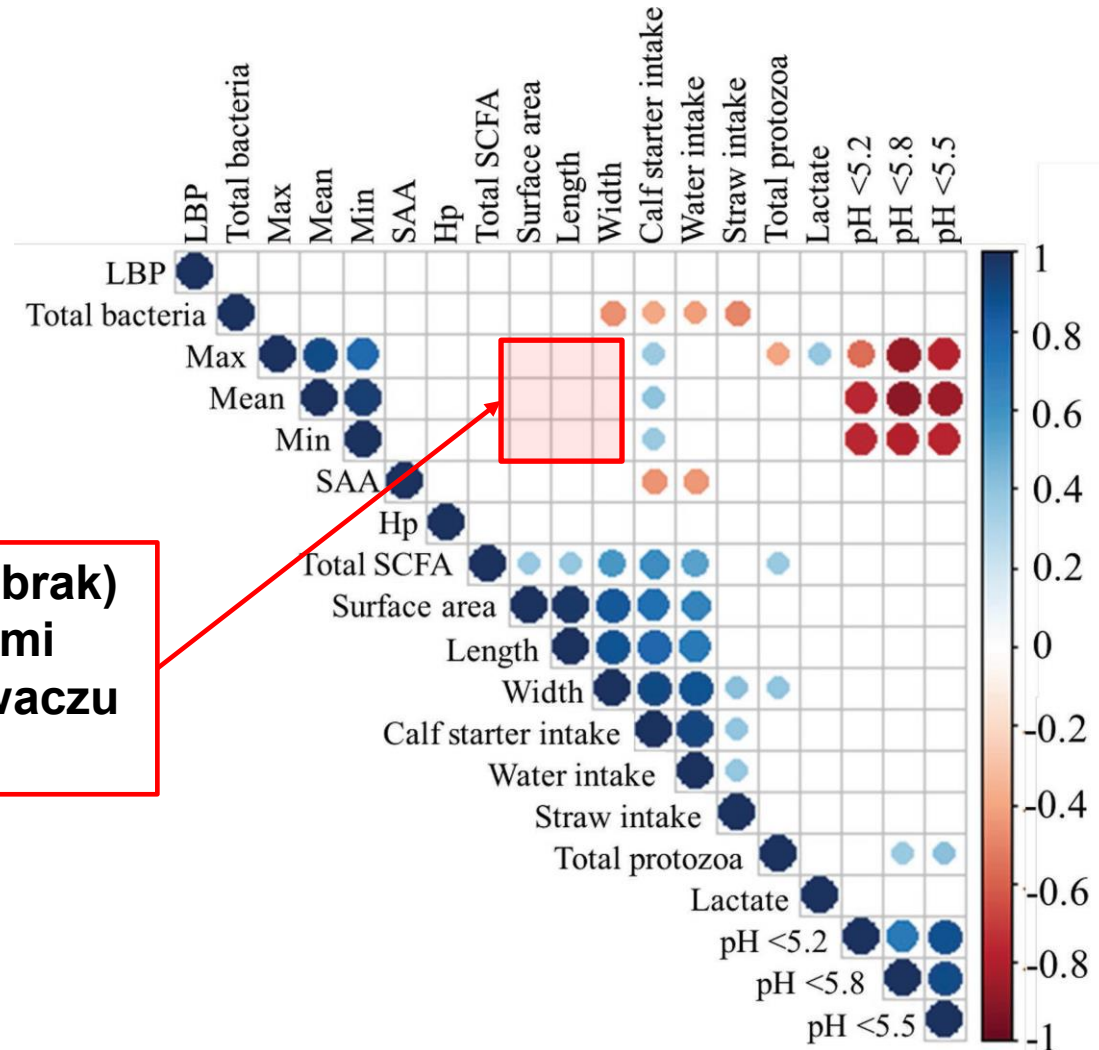
Dzień 3 życia →

→ *dzień 35 życia*

Slajd z rozwojem brodawek po odsadzeniu
obrazujący, że w tym okresie jest on
intensywniejszy (przyspiesza zdecydowanie)

Wpływ rozwoju nabłonka żwacza

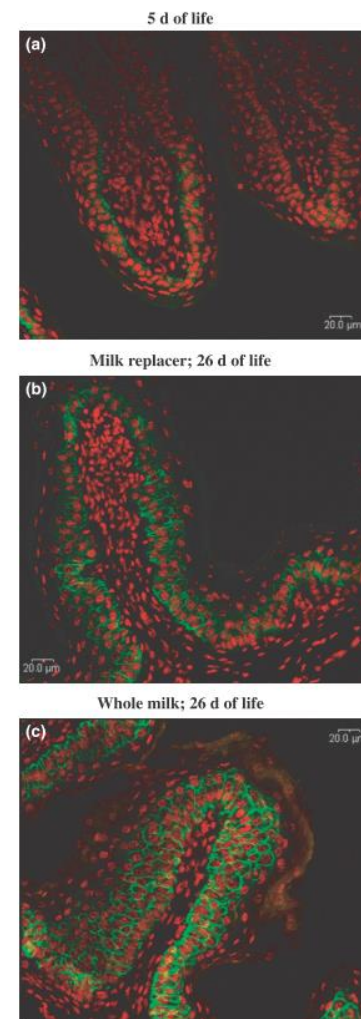
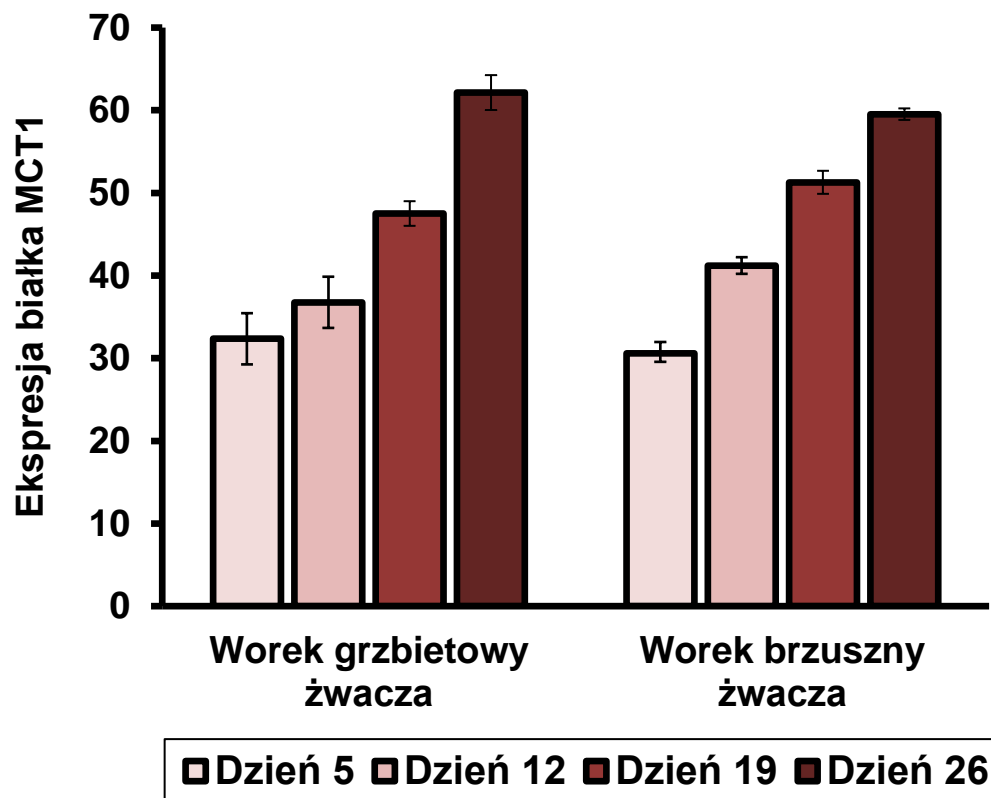
Słaba korelacja (lub jej brak) pomiędzy parametrami rozwoju brodawek w żwaczu a pH żwacza

Wpływ rozwoju nabłonka żwacza

Variables ²	Min	Mean	Max	Min < 6.0	Min < 5.6	Mag	Min 0.5	Min 0.3	AUC 0.5	AUC 0.3
Min										
Mean	0.86									
Max	0.57	0.88								
Min < 6.0	-0.67	-0.89	-0.86							
Min < 5.6	-0.82	-0.82	-0.58	0.75						
Mag	-0.36	0.14	0.56	-0.30	0.18					
Min 0.5	-0.42	-0.25	-0.14	0.09	0.43	0.30				
Min 0.3	-0.39	-0.27	-0.18	0.17	0.46	0.25	0.95			
AUC 0.5	-0.42	-0.33	-0.22	0.15	0.44	0.21	0.89	0.76		
AUC 0.3	-0.45	-0.32	-0.21	0.15	0.46	0.24	0.95	0.85	0.99	
Full RR	0.06	-0.10	-0.21	0.07	-0.18	-0.34	-0.22	-0.14	-0.14	-0.16
Full RR %	0.09	-0.10	-0.22	0.11	-0.14	-0.39	-0.23	-0.16	-0.13	-0.15
Emp RR	-0.08	-0.18	-0.21	0.14	-0.01	-0.20	-0.20	-0.15	-0.06	-0.10
Emp RR %	-0.09	-0.21	-0.23	0.21	0.06	-0.24	-0.22	-0.18	-0.04	-0.09
REL	0.25	0.24	0.17	-0.20	-0.28	-0.06	-0.22	-0.23	-0.15	-0.17
RCKL	0.20	0.14	0.03	-0.04	-0.15	-0.16	-0.08	-0.03	-0.18	-0.15
RML	0.42	0.37	0.31	-0.27	-0.35	-0.11	-0.10	-0.05	-0.17	-0.15
RSL	0.07	0.05	0.03	-0.14	-0.10	-0.03	-0.20	-0.18	-0.23	-0.23
RPL	-0.05	-0.18	-0.17	0.19	0.14	-0.18	-0.14	-0.05	-0.01	-0.04
RPW	-0.23	-0.22	-0.07	0.21	0.24	0.09	0.01	0.01	0.19	0.14
RPA	0.42	-0.20	-0.18	0.22	0.17	-0.16	-0.10	-0.02	0.05	0.01

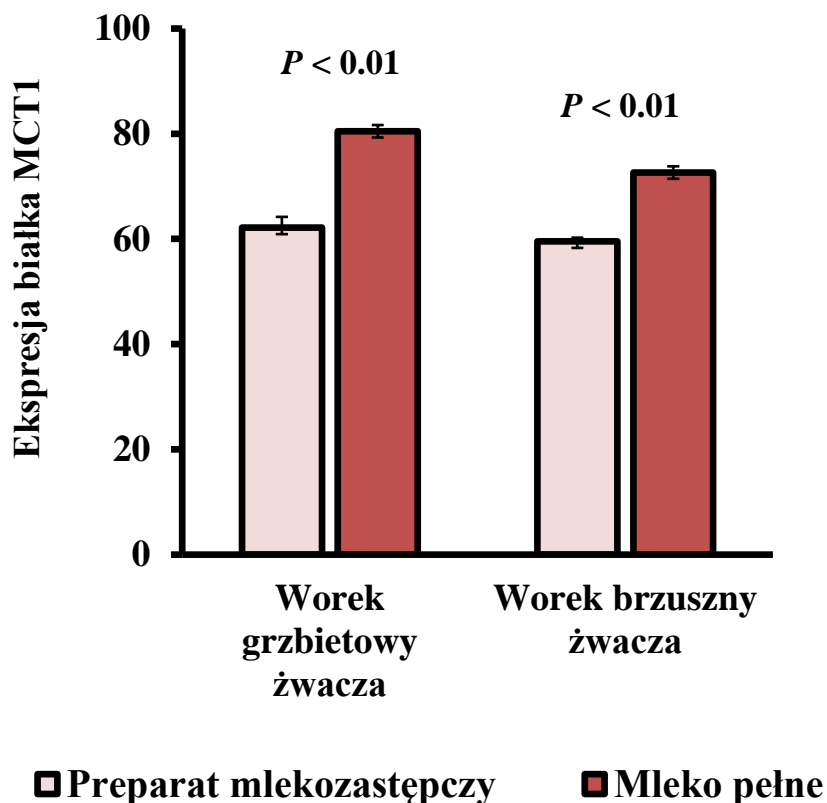
**Słaba korelacja (lub jej brak)
pomiędzy parametrami
rozwoju brodawek w żwaczu
a pH żwacza**

Wchłanianie kwasów tłuszczowych

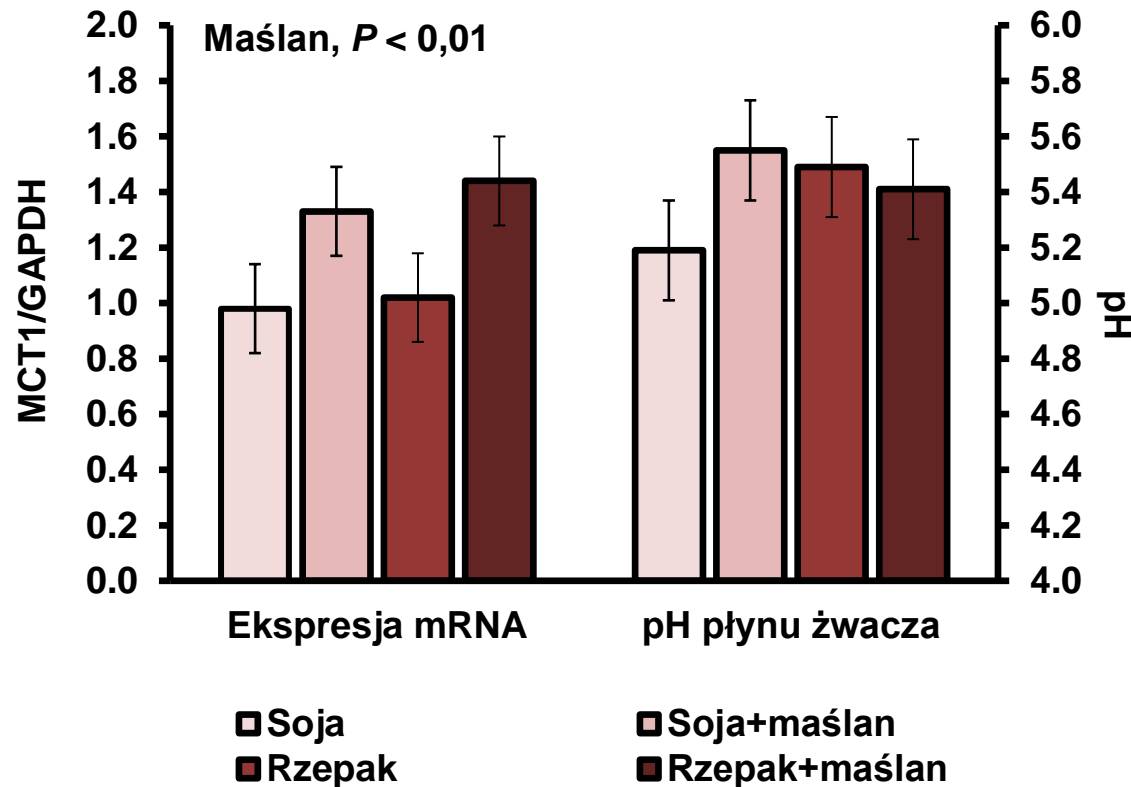
Wchłanianie kwasów tłuszczowych

Najważniejsze wyniki

- Większa koncentracja lotnych kwasów w żwaczu gdy podawany preparat
- Większe brodawki w żwaczu gdy podawane mleko
- Brak różnic pH żwacza pomiędzy grupami

Wchłanianie kwasów tłuszczowych

Rozwój nabłonka żwacza

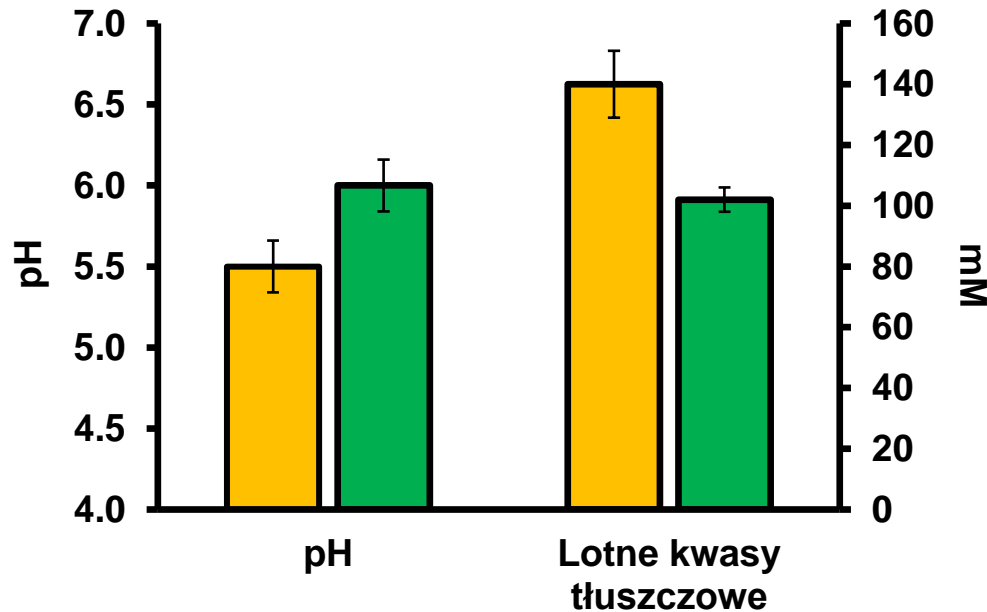

Rozwój motoryki żwacza

Rozwój motoryki żwacza

■ Starter

■ Starter + siekana słoma

Siekana słoma owsiana (≈ 2 cm)

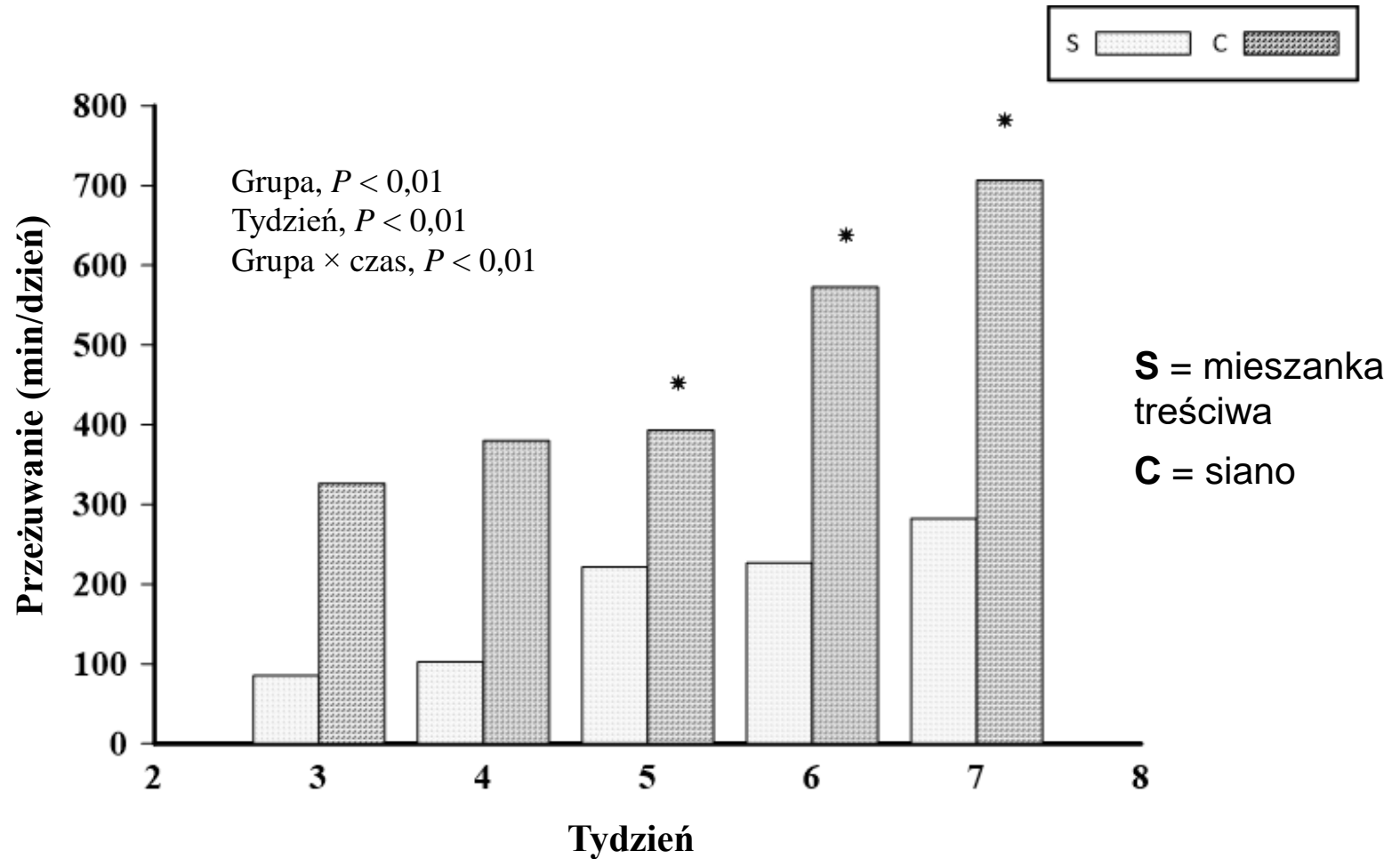
Pobranie ≈ 150 g/dzień

Siekana słoma w dawce:

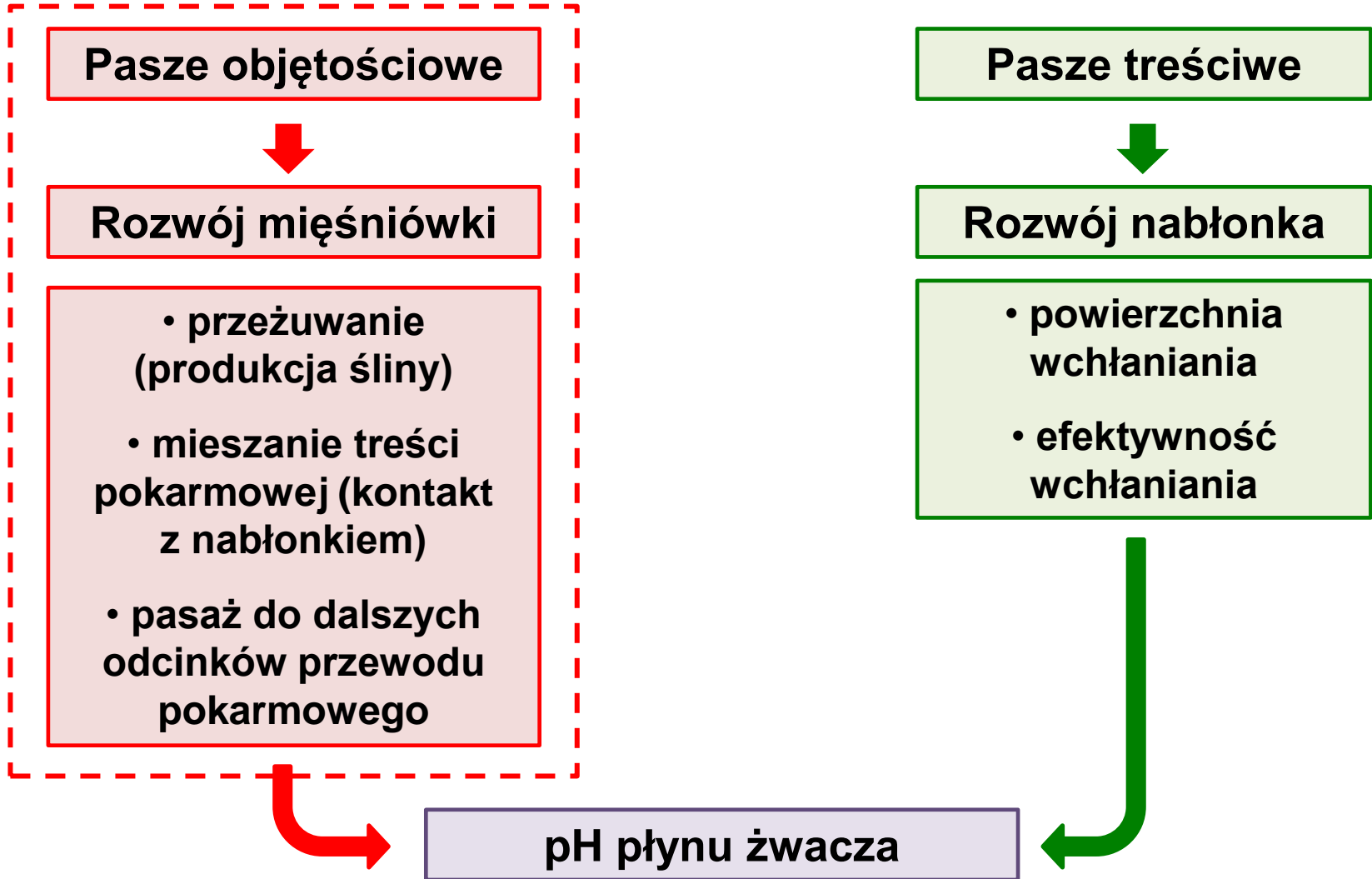
- Dłuższy czas przeżuwania
  - Szybszy pasaż treści pokarmowej
- Większa ekspresja MCT1 w nabłonku żwacza
- Większe przyrosty masy ciała cieląt

Dodać jeszcze jedne wyniki badań z sianem
aby uwiarygodnić ten efekt

Czas przeżuwania

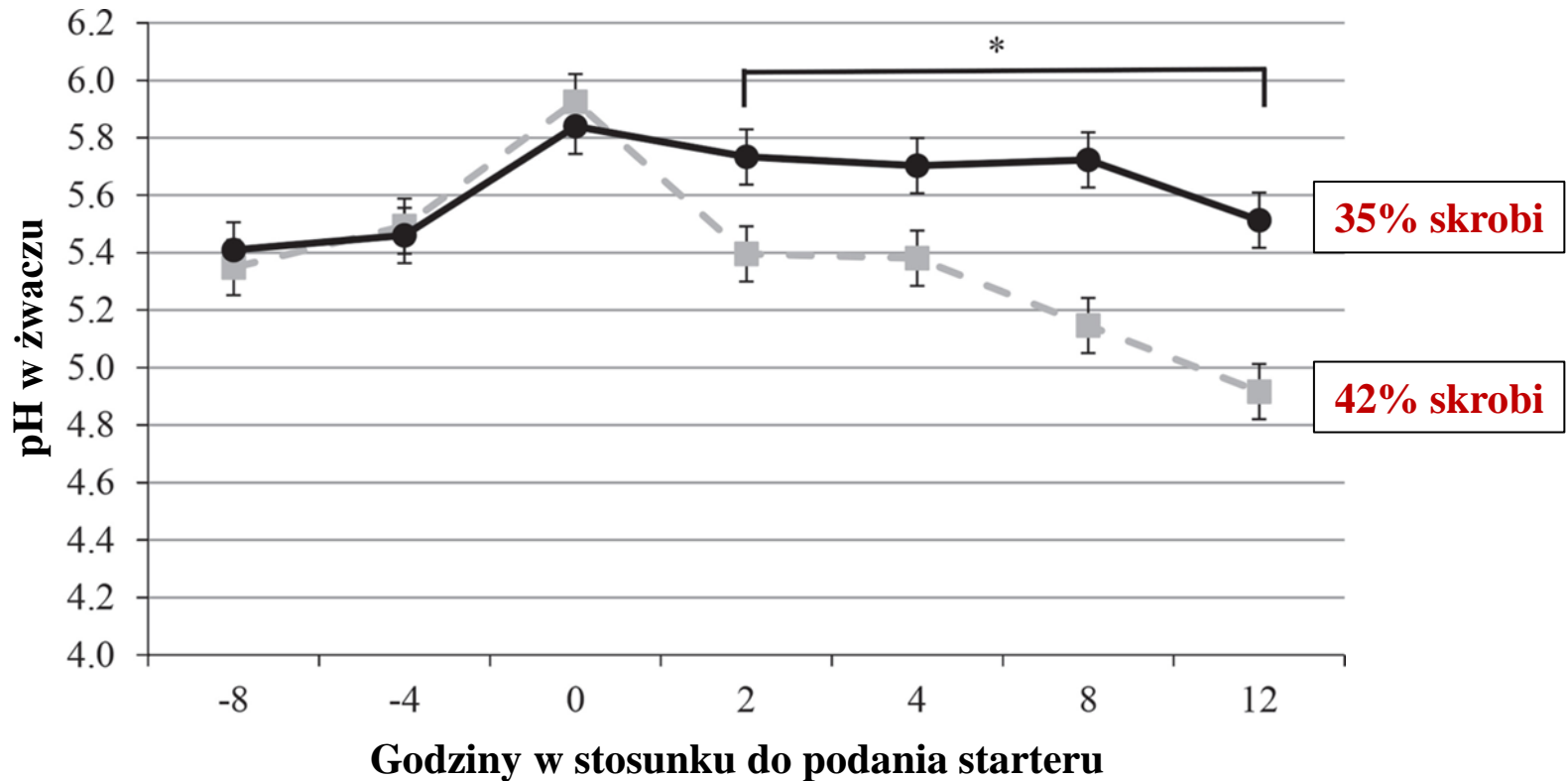
Usuwanie H⁺ ze żwacza

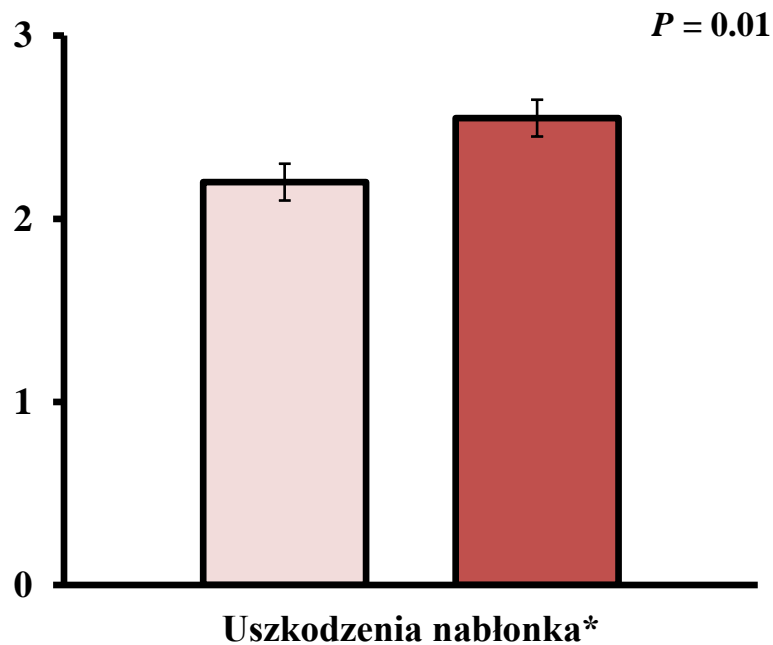
3. Negatywne konsekwencje podostrej kwasicy u cieląt

Odczyn płynu żwacza cieląt

Uszkodzenia nabłonka żwacza

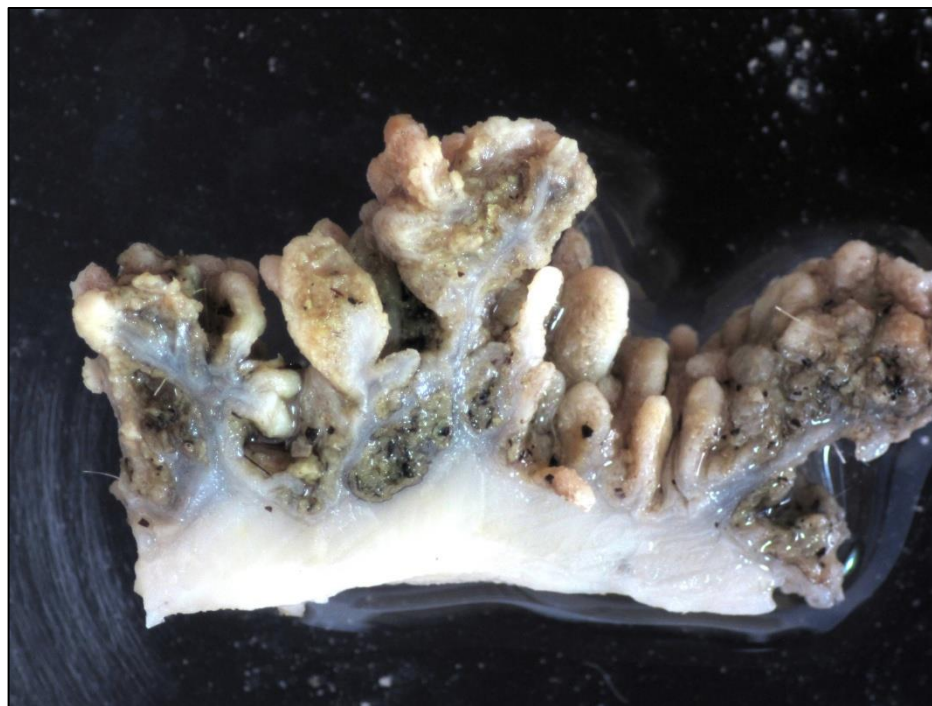

■ 37% skrobi w starterze   ■ 43% skrobi w starterze

Uszkodzenia nabłonka – dodać zdjęcia
– poprosić J. Wojciechowską

Wchłanianie kwasów tłuszczowych

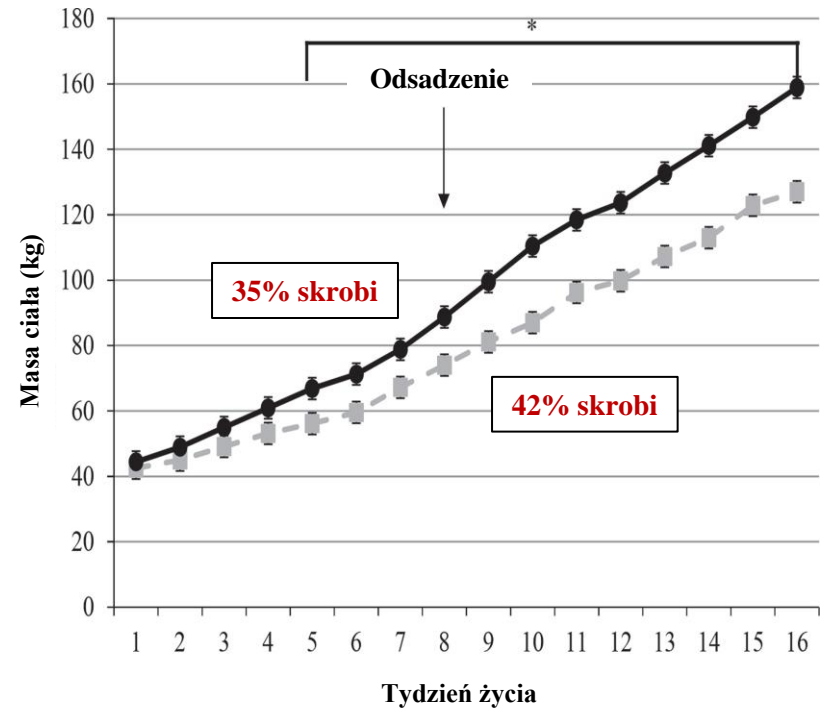
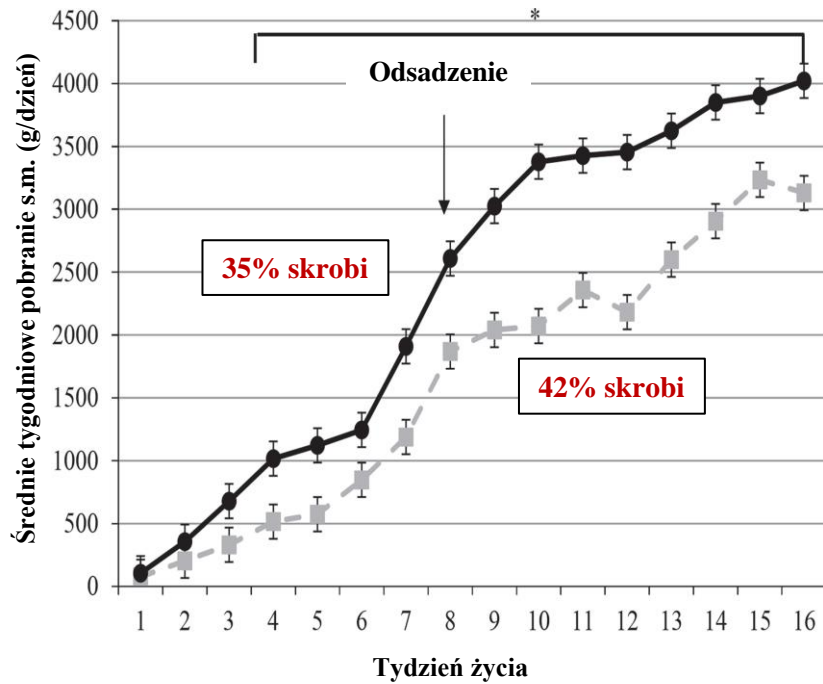

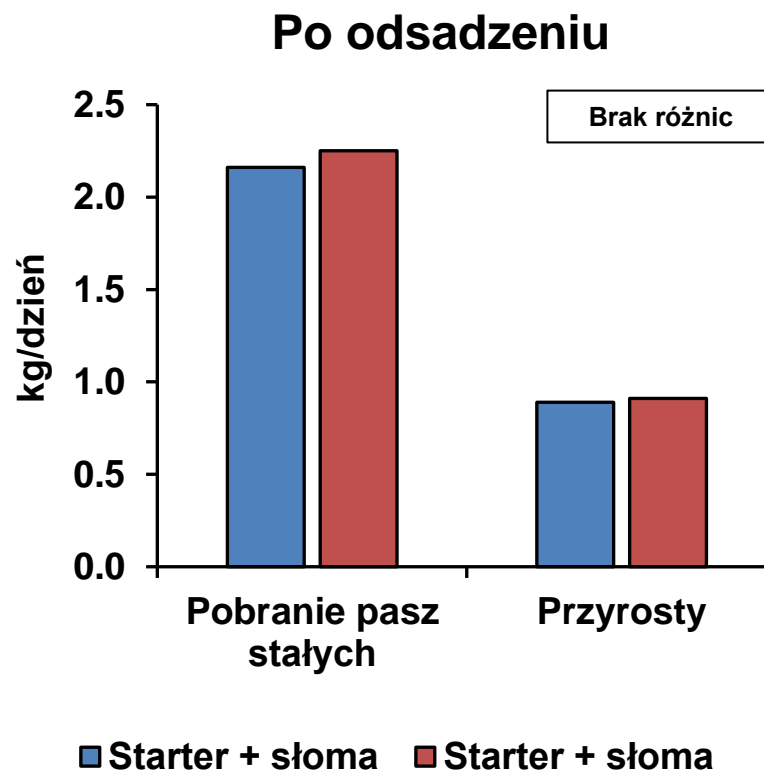
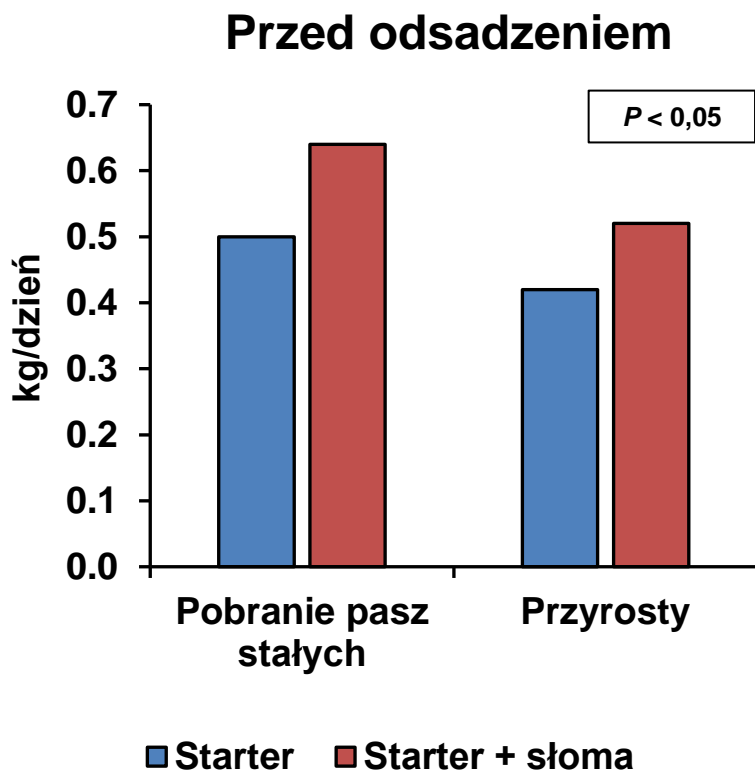
Li (gelsinger) też zmiany w
mikroorganizmach
charakterystyczne dla SARA

LPS – stany zapalne

Wpływ na efekty odchowu

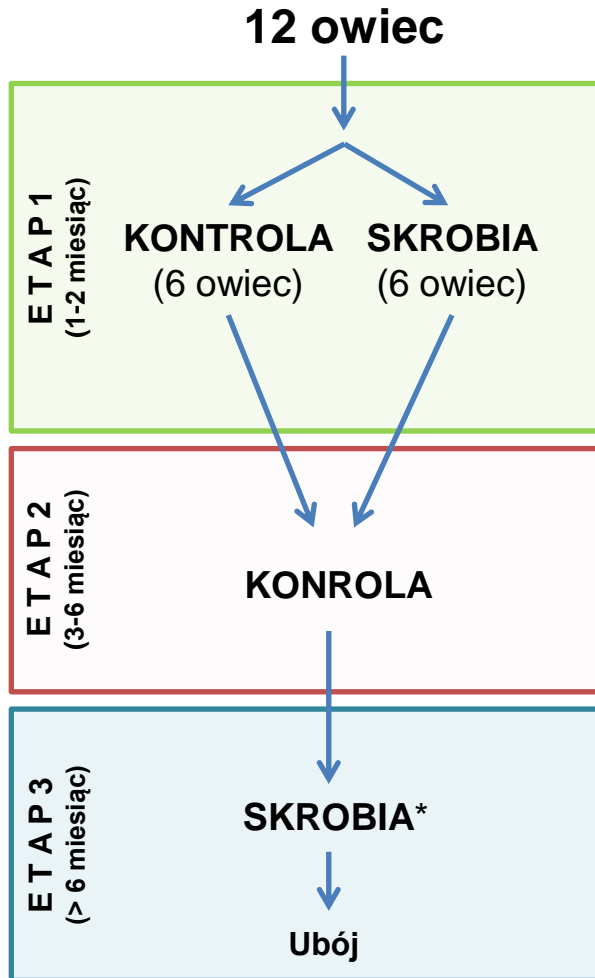
Wpływ na efekty odchowu

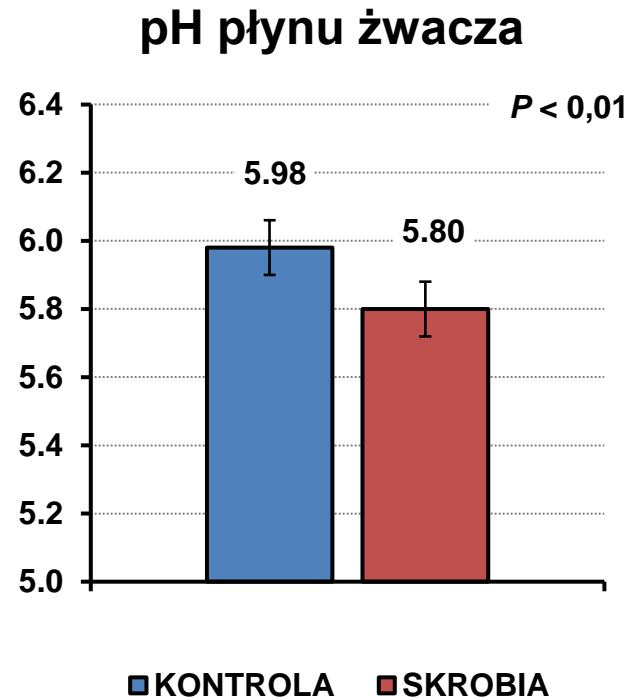
Siekana słoma owsiana (≈ 2 cm)

Wpływ długoterminowy

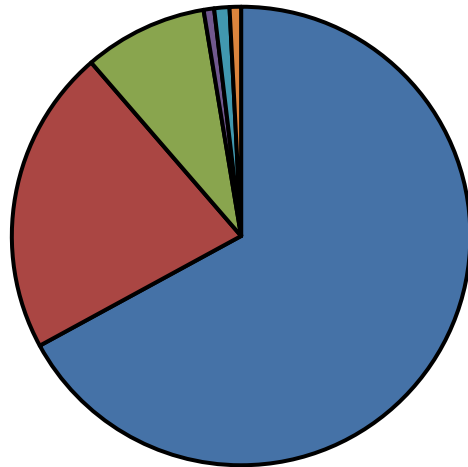
*Dawka z dużym udziałem zbóż

Objętościowe vs. treściwe

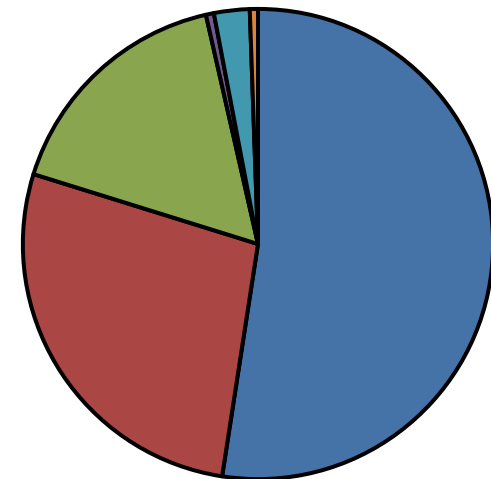

SIANO

Suma kwasów 131 mmol/l
pH = **XXX**

TREŚCIWE

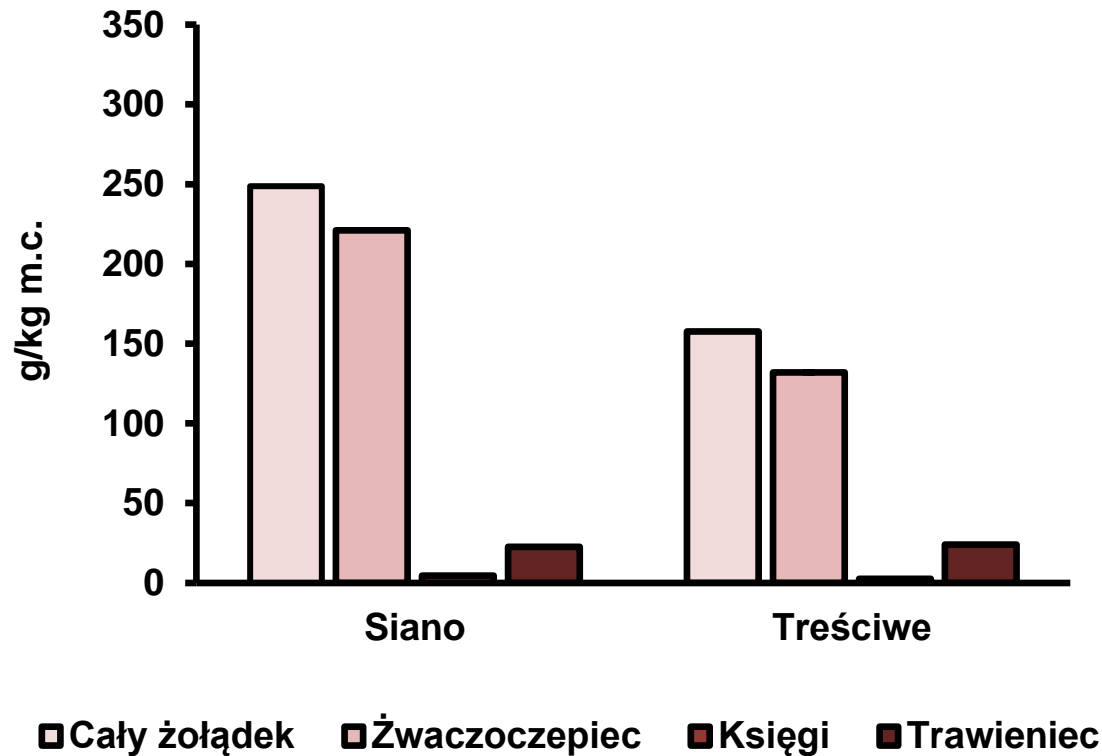
Suma kwasów 142 mmol/l
pH = **XXX**

- Kwas octowy
- Kwas propionowy
- Kwas masłowy
- Kwas izomasłowy
- Kwas walerianowy
- Kwas izowalerianowy

Objętościowe vs. treściwe

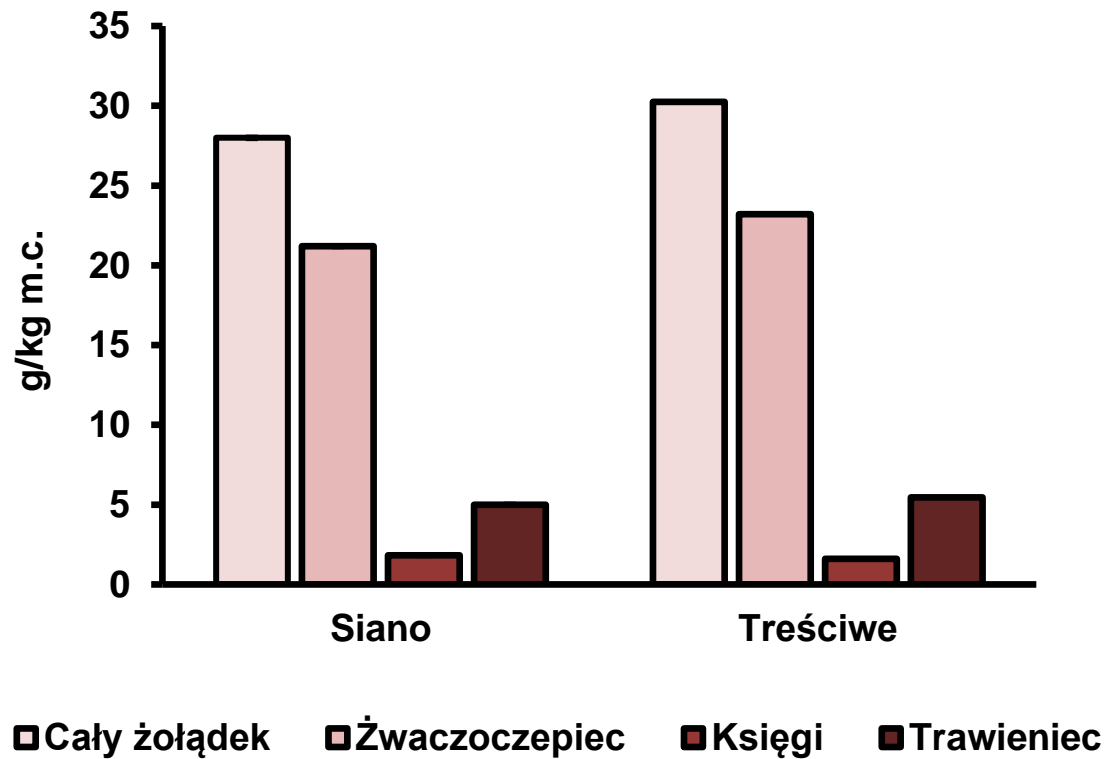
Rozwój żołądka (masa pełnego)

Objętościowe vs. treściwe

Rozwój żołądka (masa tkanki)

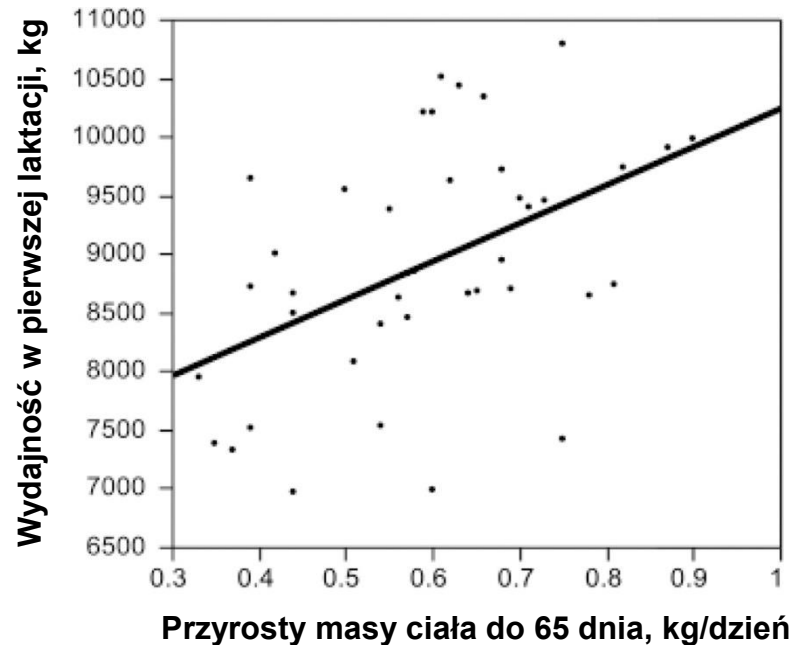
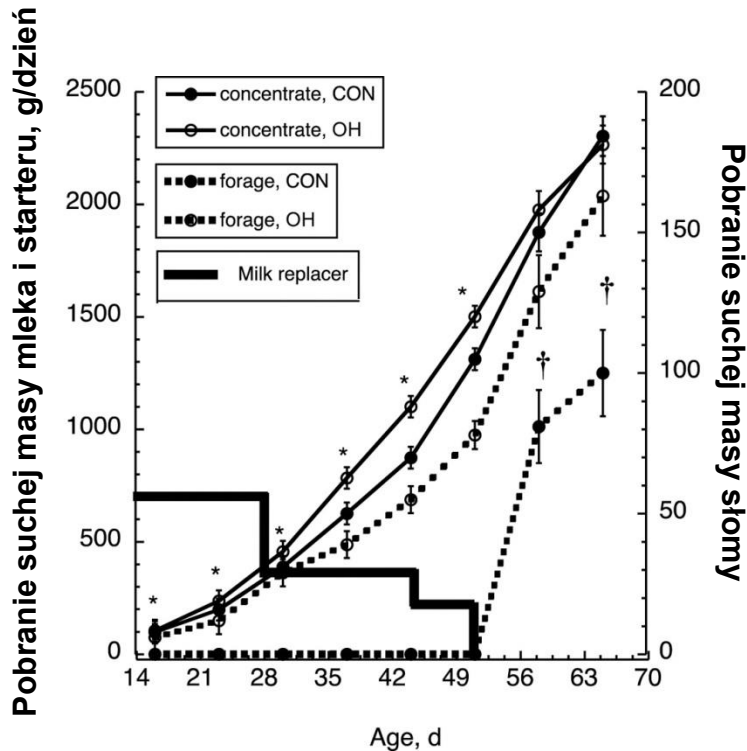

Objętościowe vs. treściwe

Efekty długoterminowe

Brak wpływu na wydajność mleczną w pierwszej laktacji ale pozytywna zależność między przyrostami w okresie odchowu a późniejszą wydajnością mleczną

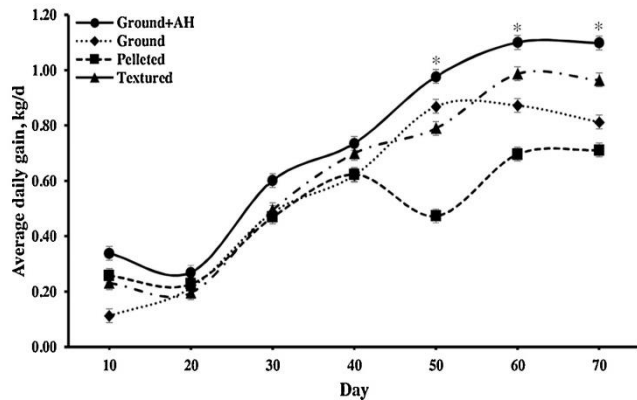
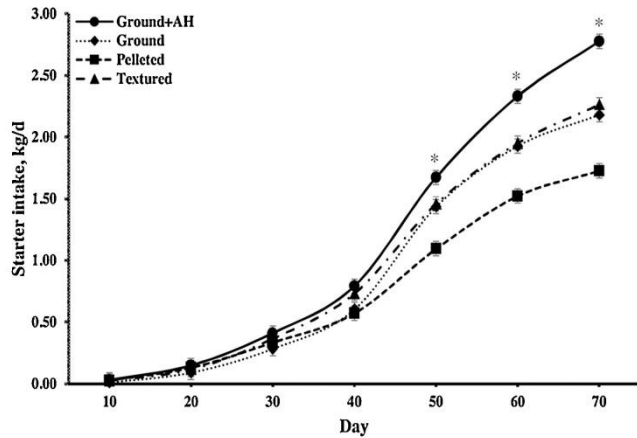
Prezentowany zakres negatywnego wpływu dużego pobrania treściwych przez cielęta pochodzi z układów typowo doświadczalnych i nie ma badań statystycznych w tym zakresie

W badaniach zwierzęta nierzadko otrzymywały wyłącznie starter oparty na paszach treściwych a przebieg doświadczenia wykluczał pobranie ściółki

4. Zapobieganie podostrej kwasicy żwacza u cieląt

Objętościowe w dawce

Śruta

Granulat

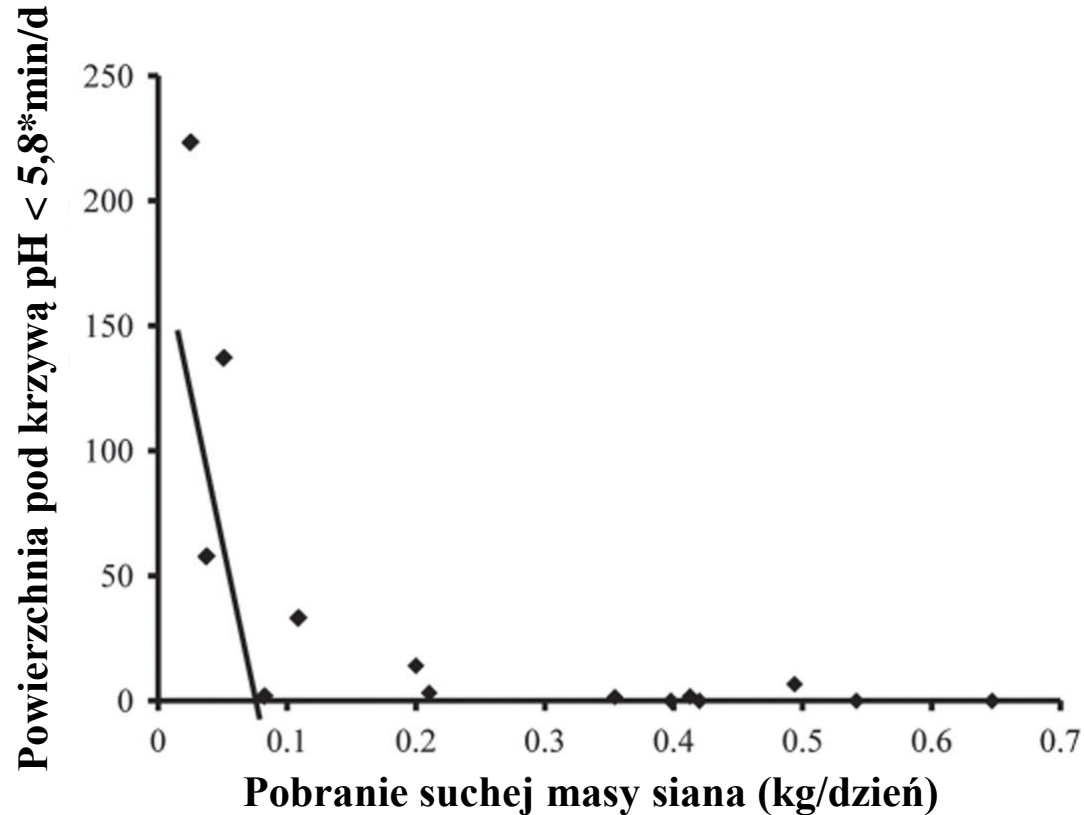
„Musli”

Śruta + siekane siano

Siekane siano = 10% siczki z lucerny (≈ 2 cm) w starterze

Objętościowe w dawce

**Wystarczy pobranie siana wynoszące
80 g siana/dzień aby ograniczyć niskie pH w żwaczu cieląt**

Objętościowe – jak podawać?

Starter

+

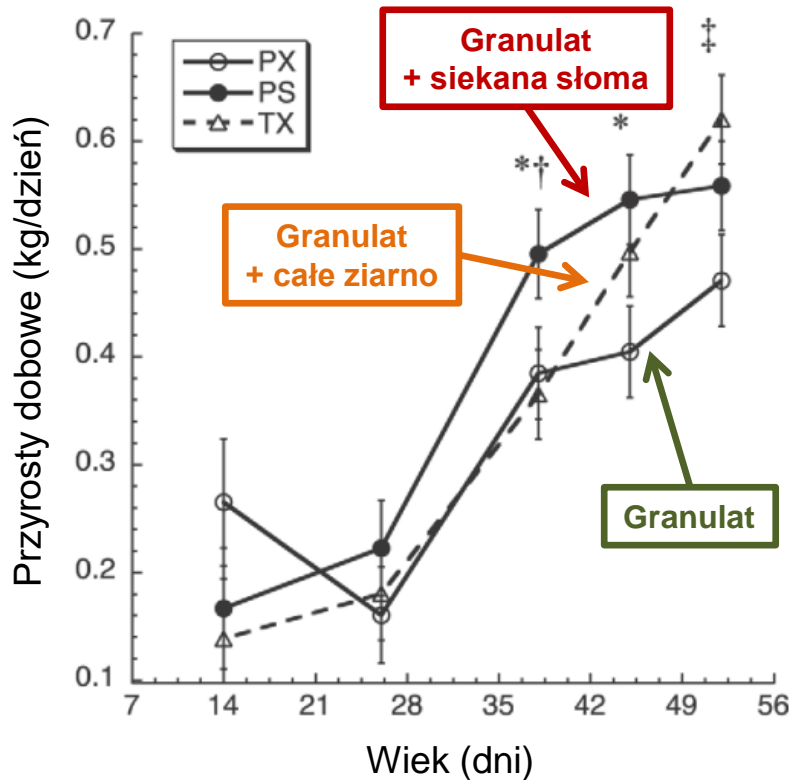

Siano/słoma (sieczka)

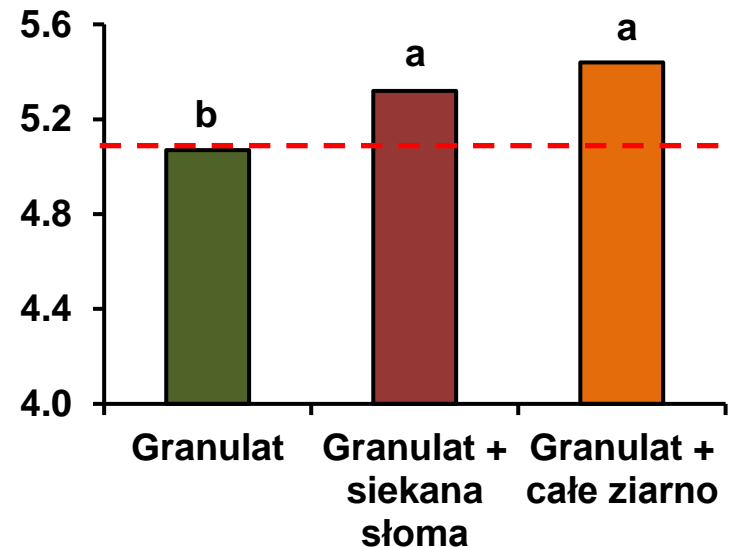
- ✓ Starter + sieczka z siana (słomy; 2-4 cm dł.)
- ✓ 100-200 g/dzień (osobne wiadro na siano)
- ✓ lub wmieszane w starter (5-10% udziału w paszy stałej)

Granulat – jak podawać?

Przyrosty masy ciała

pH żwacza

Granulat + ziarno = 47% granulat + 29% cała kukurydza + 24% cały owies
Słoma = siekana słoma z życicy 2-4 cm

Treściwe – jak podawać?

Siekane siano lub słoma (2-4 cm)

+

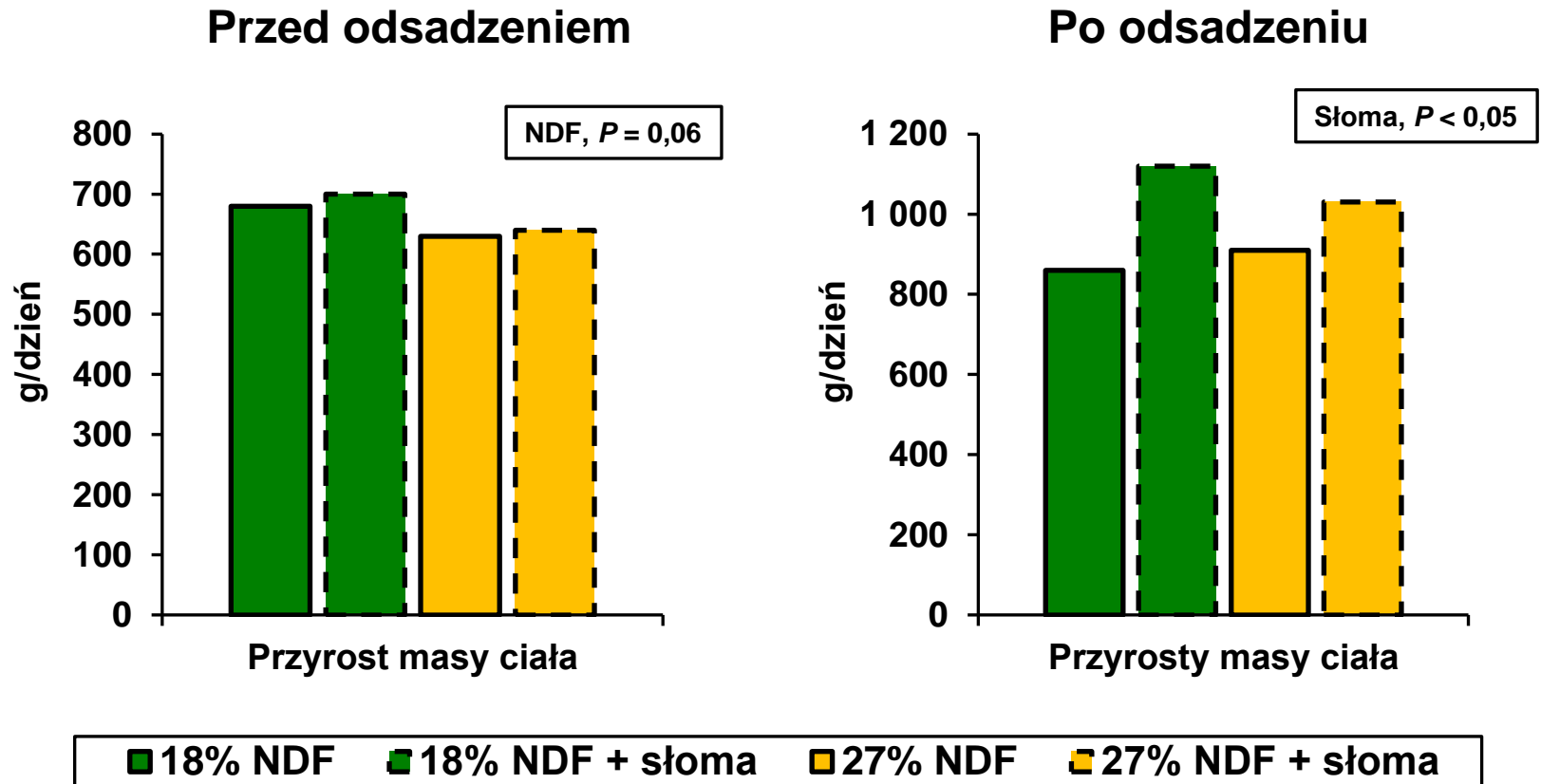

lub

Całe ziarno zbóż (kukurydza, owies)

Od kiedy objętościowe w dawce?

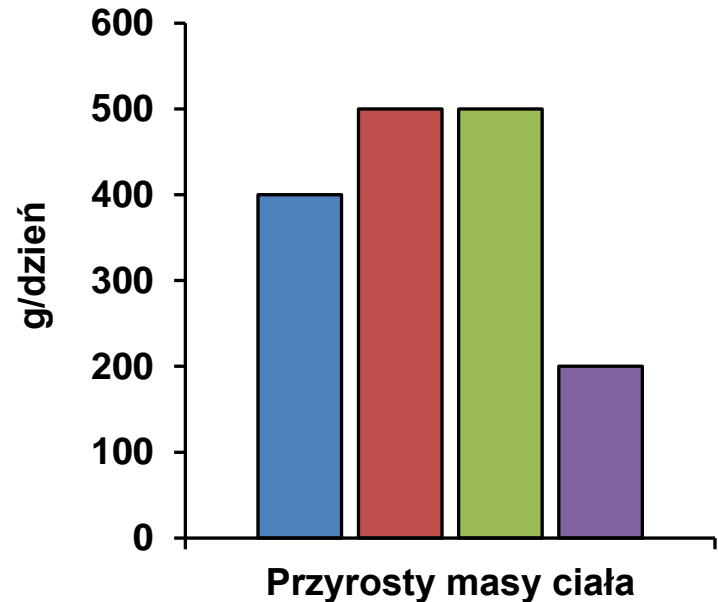
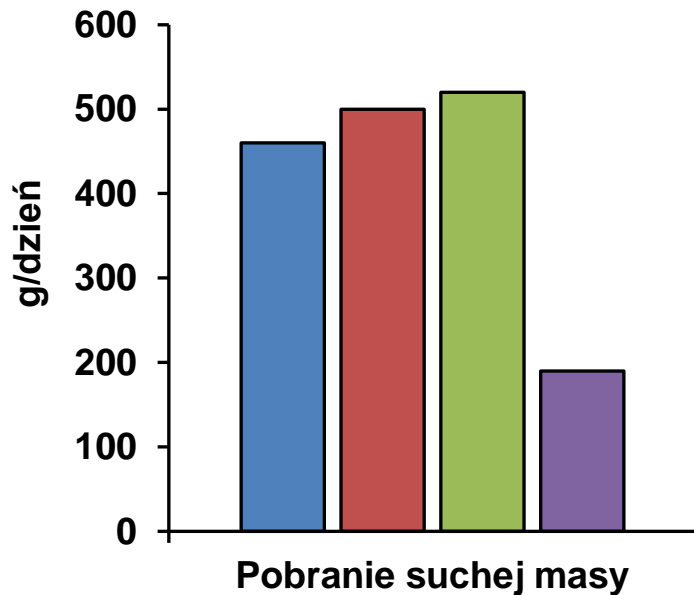

ADF: 7 vs. 14%

Skrobia: 44 vs. 34%

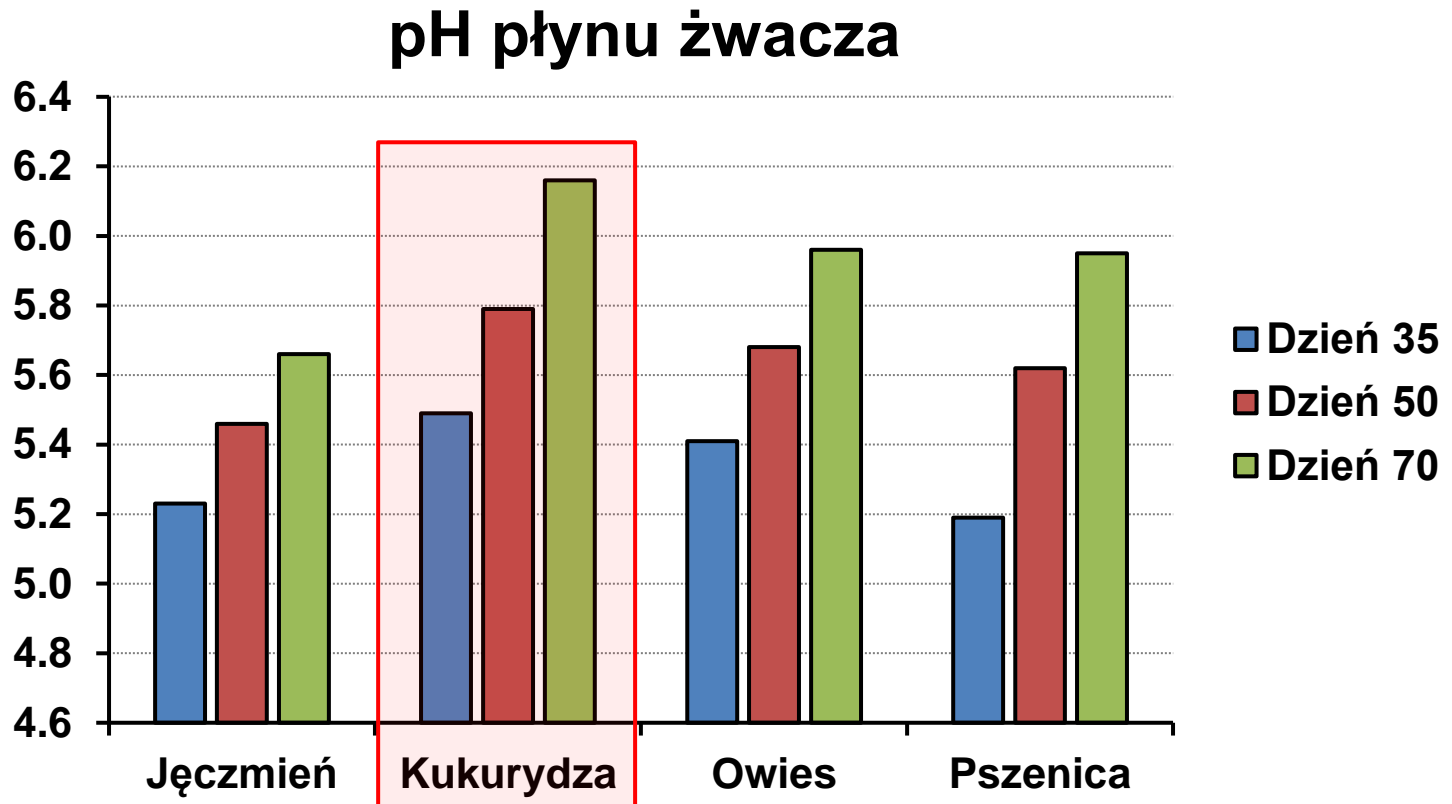
Jak podawać objętościowe?

■ Musli ■ Musli + siewczka z siana ■ Musli + siewczka z siana w osobnym wiadrze ■ TMR

1. Dotyczy okresu odsadzenia.
2. Siano = 15% suchej masy dawki.
3. Mieszanie siana ze starterem wydłużało czas jedzenia.
4. Musli = granulát + cała kukurydza + gnieciony jęczmień.

Skład surowcowy

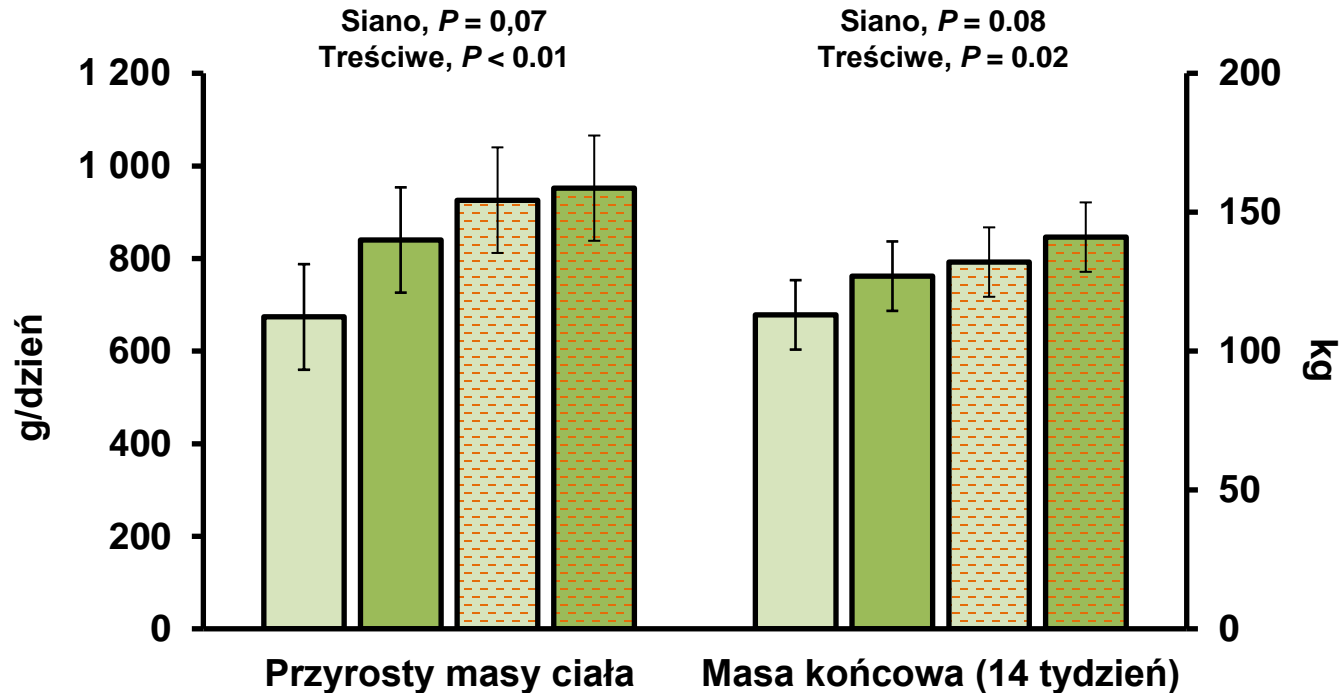
Starter granulowany
+ siekane siano

Źródło skrobi w granulowanym starterze

Sposobem na ograniczenie kwasicy żwacza u cieląt może być podawanie wyłącznie objętościowych

Siano w dawce pokarmowej

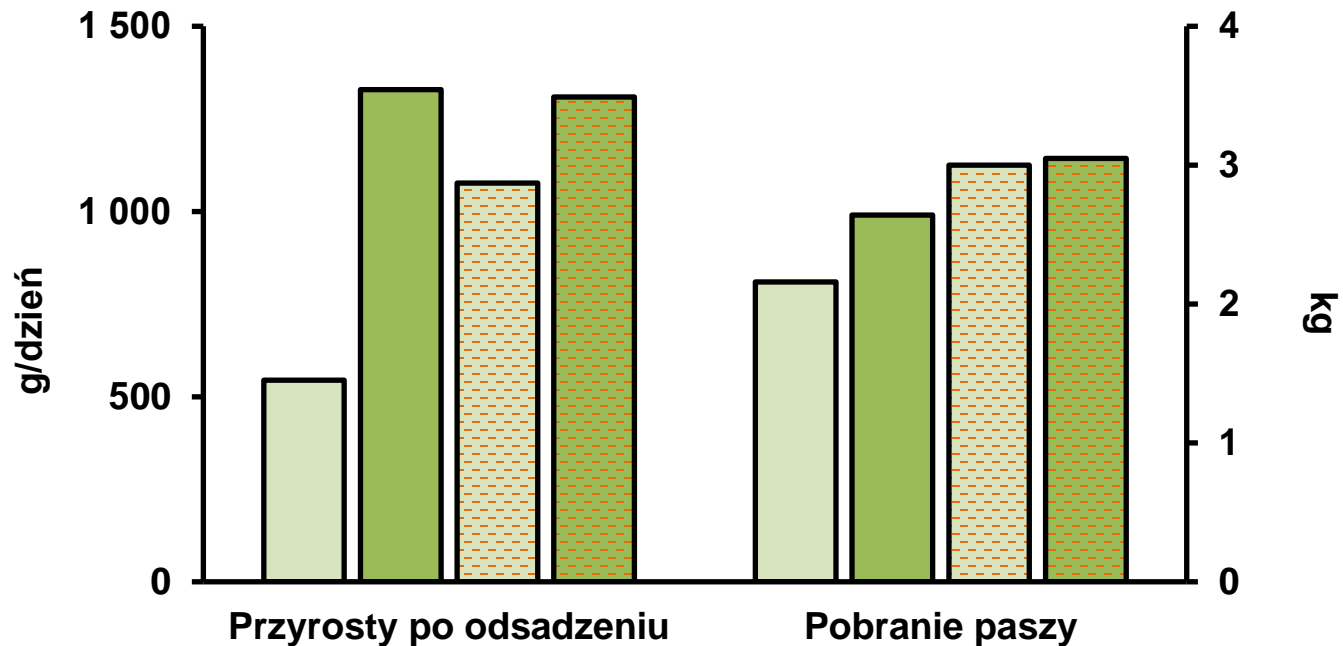
■ 100% słabe siano

■ 30% słabe siano + 70% treściwe

■ 100% bardzo dobre siano

■ 30% bardzo dobre siano + 70% treściwe

Siano w dawce pokarmowej

■ 100% słabe siano

■ 30% słabe siano + 70% treściwe

■ 100% bardzo dobre siano

■ 30% bardzo dobre siano + 70% treściwe

Czemu siano się nie sprawdza?

Składnik (% s.m.)	Niska jakość	Umiarkowana jakość	Wysoka jakość
Białko	8	15	22
Tłuszcz	1,4	1,8	2,4
Popiół	8	8	8
NDF	65	52	45
ADF	40	32	25
ADL	5,0	4,0	2,5
Cukier	8	12	20

Stosowane w żywieniu bydła siano ma często małą wartość pokarmową

Wzmianka o efektach wydłużenia
podawania mleka

Wzmianka o dodatkach paszowych

5. Ostra kwasica żwacza u cieląt

Kwasica a praca rynnienki przełykowej

- Mleko za pomocą rynnienki przełykowej „omija” żwaczoczepec i trafia do trawieńca
- Około **3%** mleka „przecieka” przez rynnienkę przełykową do żwacza
- U intensywnie żywionego paszami płynnymi bydła mięsnego ta ilość może sięgać **10-30%**
- W sytuacji patologicznej ponad **50%** mleka wpada do żwacza

- Tzw. **rumen drinking** = picie przez żwacz

Kwasica a praca rynnienki przełykowej

Picie przez żwacz – konsekwencje:

- Kwasica żwacza
- Zapalenie błony śluzowej żwacza, ksiąg i trawieńca
- Hyper- i parakeratoza żwacza
- Atrofia kosmków jelitowych
- Kwasica metaboliczna
- Negatywny bilans energii i białka
- Ogólne osłabienie organizmu

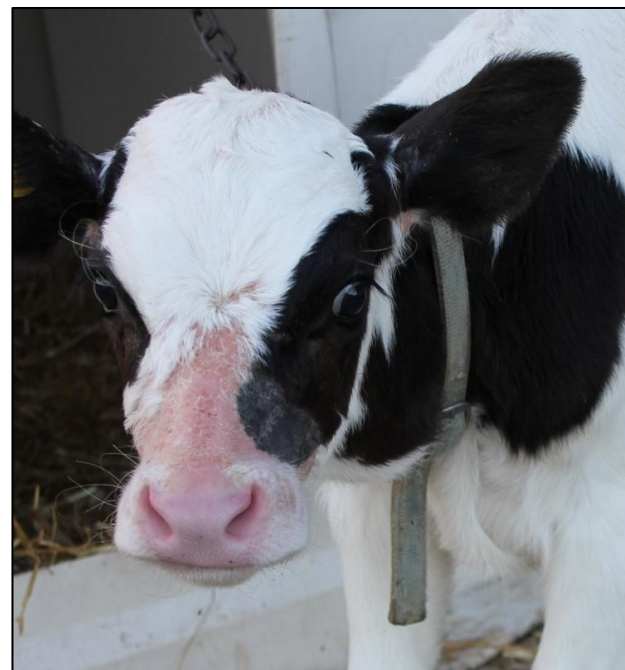
za Gintile (2004)

Kwasica a praca rynnienki przełykowej

Picie przez żwacz – objawy:

- Brak apetytu
- Widoczne objawy bólu, kopanie nogami, wygięty kręgosłup
- Odwodnienie z powodu biegunki
- Wzdęcie żwacza
- Zahamowanie wzrostu
- Utrata sierści
- „Gliniaste” odchody

za Gintile (2004)

<https://talk.newagtalk.com/forums/thread-view.asp?tid=563470&DisplayType=flat&setCookie=1>

Kwasica a praca rynnienki przełykowej

Picie przez żwacz – przyczyny:

Sposób żywienia

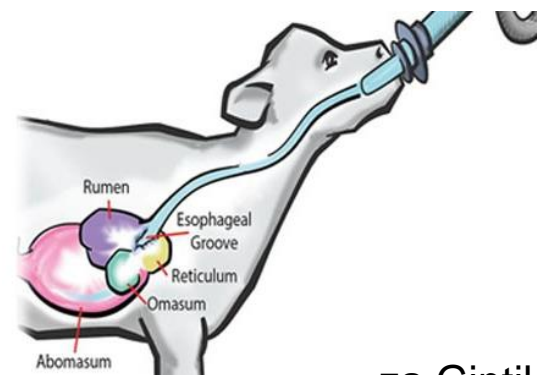
- Nieregularne karmienie
- Niskiej jakości preparat mlekozastępczy
- Zimna pasza
- Picie z otwartego wiadra (?)
- Żywienie przez sondę (dyskomfort, ból)

Sytuacje patologiczne

- Biegunka
- Wycieńczenie organizmu

Stres

- Transport

za Gintile (2004)

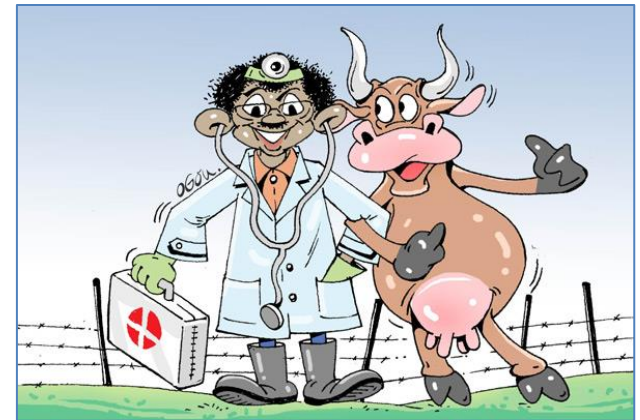
**Kwasica żwacza cieląt nie jest
problemem powszechnym**

Kwasica a praca rynnienki przełykowej

Picie przez żwacz – postępowanie:

- Eliminacja błędów żywieniowych – poprawa procedur żywienia mlekiem
- Eliminacja stresu
- „Nauka” poprawnego picia mleka
- Szybkie odsadzenie od mleka

6. Podsumowanie

Podsumowanie

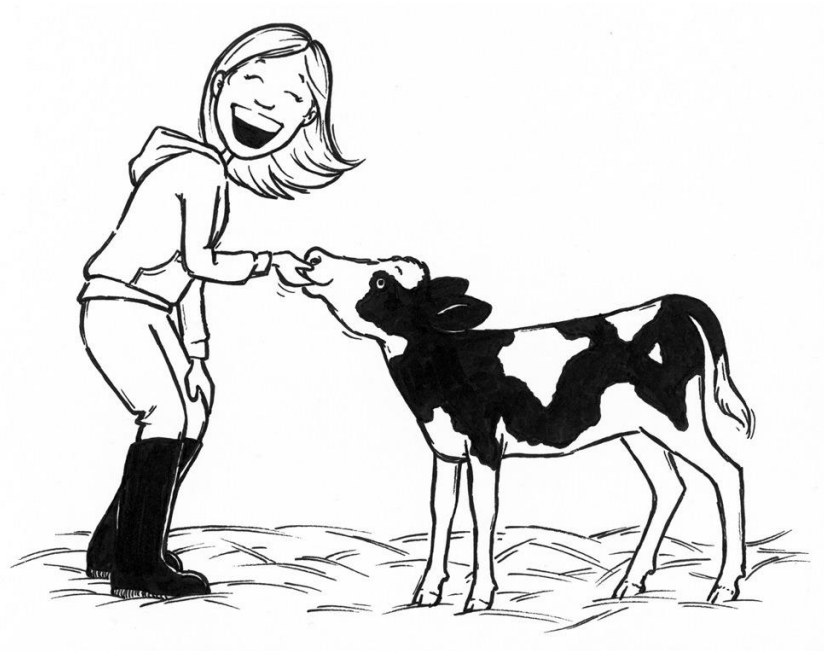
- pH w żwaczu cieląt jest na ogół niskie
- W warunkach typowo praktycznych cielęta wydają się dobrze radzić z tą sytuacją jak o ile mają dostęp do pasz objętościowych
- Podawanie pasz objętościowych w okresie odchowu skutecznie przeciwdziała bardzo niskiemu pH w żwaczu i negatywnym konsekwencją takiej sytuacji
- Stosowanie dodatków paszowych raczej nie ma wpływu na pH żwacza cieląt

Podsumowanie

- Ewentualny wpływ dużego pobrania pasz treściwych na kwasinę w obrębie jelita grubego nie jest znany
- Długoterminowy wpływ żywienia cieląt paszami treściwym do woli nie jest poznany
- Uzasadnionym wydaje się ustalenie zaleceń w zakresie optymalnej koncentracji włókna z pasz objętościowych (fizycznie efektywnego) w paszach dla cieląt

Dziękuję za uwagę